

Onsdagen den
28 mars 1979

Onsdagen den 28 mars

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

§ 1 Vissa anslag till allmän försäkring m. m.

Föredrogs socialförsäkringsutskottets betänkande 1978/79:17 med anledning av propositionen 1978/79:100 i vad avser vissa anslag för budgetåret 1979/80 till allmän försäkring m. m. jämte motioner.

TREDJE VICE TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Punkten 2 (Försäkringsrätter)

Regeringen hade i propositionen 1978/79:100 bil. 8 (socialdepartementet) under punkten B 2 (s. 36 och 37) föreslagit riksdagen att till Försäkringsrätter för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 21 463 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1978/79:253 av Sven Aspling m. fl. (s), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhänga om förslag till nästa riksmöte om ändrad organisation för besvärsprövning inom socialförsäkringen i enlighet med vad som föreslagits i motionen, och

1978/79:510 av Anna-Greta Skantz (s), vari hemställts att riksdagen hos regeringen skulle anhänga om förslag till ändring av bestämmelserna i 20 kap. 13 § lagen om allmän försäkring, så att besvärshandling upptogs till prövning därest den inkommit före besvärstidens utgång till någon av försäkringsrätterna, till någon allmän försäkringskassa eller till riksförsäkringsverket.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. beträffande nämndemäns medverkan och val av nämndemän i försäkringsrätt avslå motionen 1978/79:253.
2. beträffande besvär i socialförsäkringsärenden med bifall till motionen 1978/79:510 ge regeringen till känna vad utskottet anfört,
3. med bifall till regeringens under punkten B 2 framlagda förslag till

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

Försäkringsrätter för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 21 463 000 kr.

Reservation hade avgivits

1. beträffande nämndemäns medverkan och val av nämndemän i försäkringsrätt av Sven Aspling, Helge Karlsson, Doris Håvik, Börje Nilsson, Ralf Lindström, Lars-Åke Larsson och Stig Gustafsson (samtliga s), som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionen 1978/79:253 ge regeringen till känna vad reservanterna anfört.

Punkten 4 (Folkpensioner)

Regeringen hade under punkten B 4 (s. 40–44) föreslagit riksdagen att till Folkpensioner för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 26 520 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1978/79:314 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställts att riksdagen med giltighet fr. o. m. den 1 juli 1979 skulle anta

1. dels av motionärerna framlagt förslag till ändring i 6 kap. 2 § lagen om allmän försäkring, innebärande att grundpensionen höjdes till 99 % av basbeloppet för ensam pensionär och till 169 % av basbeloppet för två pensionsberättigade makar,

2. dels av motionärerna framlagt förslag till ändring i 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring, innebärande att basbeloppet inom den allmänna försäkringen skulle ändras redan när jämförelsetalet stigit eller gått ned med två procent – i stället för f. n. tre procent – efter närmast föregående ändring av beloppet,

1978/79:355 av Lilly Bergander (s) och Doris Håvik (s), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde dels en inventering huruvida det fanns fall där 10 kap. 1 § lagen om allmän försäkring skulle varit tillämplig därest försäkringskassan haft kännedom om de rätta förhållandena, dels utfärdade föreskrifter som klargjorde hur 10 kap. 1 § skulle tillämpas.

1978/79:399 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari såvitt nu var i fråga hemställts att riksdagen beslutade uttala

1. att ålderspension borde utgå för ensamstående pensionär med 100 % och för makar som båda hade ålderspension eller förtidspension med 85 % av basbeloppet,

2. att pensionstillskotten höjdes fr. o. m. år 1979 med 8 % varje år,

4. att den s. k. indextröskeln borde sänkas till 2 % och prisstegringar kompenseras retroaktivt i enlighet med de krav som framförts av Pensionärernas riksorganisation (PRO),

1978/79:507 av Bengt Kindbom (c) och Karin Andersson (c), vari

hemställts att riksdagen hos regeringen begärde förslag till ändring av lagen om pensionstillskott innebärande att vid beviljande av pensionstillskott till ålderspension skulle bortses från makes undantagande från ATP,

1978/79:871 av Lennart Bladh m. fl. (s)

1978/79:872 av Åke Gillström (s),

1978/79:1227 av Nils Carlshamre m. fl. (m), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde förslag till vidgad rätt till pensionstillskott för den som haft undantagande från ATP,

1978/79:1251 av Lena Öhrsvik (s) och

1978/79:1807 av Arne Magnusson m. fl. (c), vari hemställts att riksdagen hos regeringen begärde att ett förslag skyndsamt lades fram, innebärande en rätt till pensionstillskott för den som begärt undantagande från ATP.

Utskottet hemställde
att riksdagen skulle

1. beträffande uppräknig av folkpensionens grundbelopp avslå motionen 1978/79:314, yrkandet 1, och motionen 1978/79:399, yrkandet 1,

2. beträffande uppräknig av pensionstillskotten avslå motionen 1978/79:399, yrkandet 2,

3. beträffande omräkning av basbeloppet avslå motionen 1978/79:314, yrkandet 2, och motionen 1978/79:399, yrkandet 4 i motsvarande del,

4. beträffande retroaktiv höjning av pension avslå motionen 1978/79:399, yrkandet 4 i motsvarande del,

5. beträffande handikappersättning vid grav hörselskada avslå motionen 1978/79:871,

6. beträffande handikappersättning till laryngektomerade avslå motionen 1978/79:872,

7. beträffande ålderspension till makar som levde åtskilda, med anledning av motionen 1978/79:355 ge regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. beträffande rätt till pensionstillskott vid undantagande från ATP avslå motionerna 1978/79:507, 1978/79:1227 och 1978/79:1807,

9. beträffande undersökning av levnadsvillkoren för dem som ställt sig utanför ATP avslå motionen 1978/79:1251,

10. med bifall till regeringens under punkten B 4 framlagda förslag till Folkpensioner för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 26 520 000 000 kr.

Reservation hade avgivits

2. beträffande rätt till pensionstillskott vid undantagande från ATP av Arne Magnusson (c), Maj Pehrsson (c), Allan Åkerlind (m), Gösta Andersson (c), Elis Andersson (c), Blenda Littmarck (m) och Börje Hörnlund (c), som

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

ansett att utskottet under 8 bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionerna 1978/79:507, 1978/79:1227 och 1978/79:1807 ge regeringen till känna vad reservanternas anför.

STIG GUSTAFSSON (s):

Herr talman! Vid socialförsäkringsutskottets betänkande 1978/79:17 har vi socialdemokrater fogat en reservation beträffande nämndemäns medverkan i försäkringsrätt och val av nämndemän i försäkringsrätt. Denna fråga är egentligen inte ny. Redan vid behandlingen av propositionen 1977/78:20 med förslag till ändrad organisation för besvärspörning inom socialförsäkringen förelåg en socialdemokratisk reservation av liknande innehåll.

Bakgrunden till vår reservation är följande. Majoritetens av målen i försäkringsrätterna handläggs av yrkesdomare. Lekmän medverkar bara i de mål där lekmän deltagit i avgörandet i försäkringskassan och i mål om arbetsskadeförsäkring och statligt personskadeskydd eller motsvarande äldre bestämmelser. På detta sätt kommer betydande grupper av ärenden, som gäller förmåner från socialförsäkringen, att lämnas utanför en lekmanamedverkan. Vi anser att nämndemän i princip skall delta i alla avgöranden i försäkringsrätt, med vissa smärre undantag. Detta är särskilt motiverat med hänsyn till att det finns en mängd ärenden som avser skälighetsbedömningar och där kännedom om arbetslivet spelar stor roll. Sådana frågor avgörs nu av tjänstemän i såväl försäkringskassan som försäkringsrätt.

När det gäller val av nämndemän till försäkringsrätt har arbetsmarknadens organisationer inte tillförsäkrats något inflytande över utnämningen av lekmanaledamöterna i försäkringsrätterna. Ett sådant inflytande har arbetsmarknadens organisationer när det gäller de icke lagfarna ledamöterna i försäkringsöverdomstolen. Enligt vår uppfattning finns det ingen anledning att göra en begränsning av arbetsmarknadsorganisationernas representation i just försäkringsrätterna. Det är tvärtom viktigt att få nämndemän med anknytning till arbetsmarknadens organisationer och därmed erfarenhet från arbetslivet, med hänsyn till de frågor som avgörs i försäkringsrätter. Vi har därför föreslagit att regeringen skall utse nämndemän efter förslag från arbetsmarknadens organisationer också i försäkringsrätt. Hälften av nämndemännen bör utses efter nomineringar från LO, TCO och SAF och återstoden efter nomineringar från de politiska partierna.

Utskottsmajoritetens motivering för att avstyrka vår motion i denna del är inte övertygande. Utskottet hänvisar i stort sett till de argument som utskottet hade när man avstyrkte den socialdemokratiska motionen år 1977 och anser att riksdagen inte har anledning inta en annan ståndpunkt än den man då intog.

Herr talman! Låt mig något ytterligare utveckla skälen för vår ståndpunkt. Vi har i vår reservation framhållit att det inte finns några vägande skäl för att begränsa nämndemäns medverkan i mål vid försäkringsrätt. Med den nuvarande ordningen ställs de utanför behandlingen av ärenden som är av stor betydelse för den enskilde och hans ekonomi, t. ex. ärenden om

sjukpenninggrundande inkomst, sjukpenning, bidragsförskott, utbildningsbidrag, vuxenstudiestöd och värnpliktsförmåner. Det är också viktigt att komma ihåg att dessa ärenden ofta avser skälighetsbedömningar, där kännedom om arbetslivet och arbetslivserfarenhet har stor betydelse vid avgörandena. Det är inte tillfredsställande att denna typ av ärenden skall avgöras enbart av tjänstemän i såväl försäkringskassa som försäkringsrätt. Det tycker i regel också dessa tjänstemän – de såg gärna att folk från näringslivet var med i dessa avgöranden.

Vi har i vårt land en gammal tradition när det gäller lekmanamedverkan i domstolar. Den har bidragit till att bevara och fördjupa allmänhetens förtroende för domstolarna. Lekmän tillgodoser kravet på insyn i den dömande verksamheten och bidrar till att rättskipningen är i samklang med det allmänna rättsmedvetandet. Skälighetsbedömningar som det här är fråga om har alltid ansetts vara ett område där lekmannarepresentanter med sin allmänna livserfarenhet kan tillföra rättskipningen ett särskilt värde. Utvecklingen i samhället har också gått i riktning mot ett vidgat lekmannainflytande på allt fler områden, något som har ett allmänt värde för demokratin i vårt land.

I utskottsmajoritetens skrivning har farhågor uttalats om att ett ökat lekmannainflytande skulle medföra problem från administrativ synpunkt. Dessa farhågor om marginella, administrativa nackdelar kan enligt vår mening inte tillmätas någon avgörande betydelse vid bedömningen av i vilken utsträckning nämndemän skall medverka i försäkringsrätt. Någon närmare beskrivning av de påstådda administrativa problemen görs inte heller.

Ett annat skäl som talar starkt för en utvidgad lekmanamedverkan i försäkringsrätterna är att det är närmast en omöjlighet att finna urvalskriterier som genomgående skiljer ut de mål där lekmanamedverkan är mest angelägen. Detta framhölls redan i den utredning som låg till grund för förslaget om försäkringsrätt. I pensionsdelegationerna på försäkringskassan sitter lekmän med särskild erfarenhet av arbetsförhållanden. Samma förhållande gäller ju också, som jag redan tidigare sagt, försäkringsöverdomstolen. Det är därför för oss obegripligt att samma ordning inte skulle kunna gälla försäkringsrätterna.

När det slutligen gäller val av nämndemän till försäkringsrätt är det särskilt viktigt att arbetsmarknadens organisationer får påverka utnämningarna, eftersom socialförsäkringsärenden ju i så hög grad, som jag redan framhållit, har att göra med arbetstagarnas och arbetsgivarnas förhållanden. Av den anledningen bör LO, TCO och SAF få nominera hälften av ledamöterna i försäkringsrätten, där återstoden bör nomineras av de politiska partierna. Därefter bör regeringen utse samtliga nämndemän.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till reservationen I.

ARNE MAGNUSSON (c):

Herr talman! I det utskottsbetänkande som vi nu behandlar tas bl. a. upp tre motioner – två är väckta från centerpartiet och en från moderaterna – som

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

alla gäller frågan om rätt till pensionstillskott vid undantagande från ATP.

Pensionstillskotten beslutades under 1960-talets sista år. Syftet med dessa var att folkpensionärerna genom tillskotten skulle bli delaktiga i den standardökning som andra grupper i samhället skaffade sig på olika sätt. Genom att både folkpensionen och pensionstillskotten bands vid gällande basbelopp blev folkpensionen värdebeständig, och pensionstillskotten skulle, var det meningen, ge folkpensionärerna möjlighet till en välförtjänt ökning av levnadsstandarden. Att detta var en välbehövlig trygghetsreform var vi väl alla överens om.

Folkpensionen utgår i dag med drygt 12 000 kr. per år eller med 1 000 kr. per månad. Att detta inte är en alltför hög inkomst att leva av borde vi också kunna vara överens om. Folkpensionärerna behöver mer än väl den ökning av inkomsten som pensionstillskotten utgör. I dag är dessa uppe i 4 323 kr. per år. Om man lägger samman folkpensionen och pensionstillskotten får man en summa av 16 768 kr. som utgår till en enskild pensionär att leva på. Även om detta inte är någon stor inkomst, så är det ändå väsentligt för folkpensionärerna att ovanpå pensionen få detta pensionstillskott.

Nu är det så att vissa folkpensionärer efter nuvarande ordning inte erhåller pensionstillskott utan endast har folkpensionens drygt 12 000 kr. att leva på. Det är just dessa människor som vi reserverar i utskottet vill slå vakt om, människor som under sin aktiva tid haft så små inkomster att de jämte vanliga skatter och avgifter inte orkat med att dessutom betala avgifter till ett ytterligare pensionssystem. ATP, och därför begärt ett undantagande från detta.

Vi har i svensk socialförsäkringslagstiftning haft som riktpunkt att skyldigheter och förmåner skall följas åt. Pensionstillskotten och folkpensionen betalas till ca 70 % med avgifter och med 30 % genom våra skatter. Detta gäller för alla. De som begärt undantagande från ATP har alltså mer än väl betalt sin del av kostnaderna för pensionstillskott och folkpension. De har nämligen, genom att de inte betalat avgift till ATP, fått göra mindre avdrag på sin deklaration och följaktligen tvingats betala både högre skatter och högre avgifter till folkpension och pensionstillskott än den som haft råd att betala avgifter till ATP. Dessutom har de naturligtvis liksom alla andra fått vara med att betala de högre priser för varor och tjänster som ATP-avgiften medfört.

Vi ifrån centern anser att också de folkpensionärer som nu bara har sin folkpension att leva av skall få den ökade grundtrygghet som pensionstillskotten ger. I dag utgör pensionstillskotten 33 % av gällande basbelopp, men då de höjs årligen den 1 juli med 4 %, kommer de efter den 1 juli 1981 att uppgå till 45 % av då gällande basbelopp. Av detta framgår att värdet av pensionstillskotten växer år från år, i varje fall fram till 1981, och dessa betyder därför mer och mer för folkpensionärer som inte har någon eller mycket liten ATP.

Nog borde vi alla i denna kammare kunna vara överens om att dagens folkpensionärer, som har varit med om att under betydligt hårdare

förhållanden än i dag bygga upp det samhälle som vi nu lever i, är värda ett pensionstillskott. utöver folkpensionen, med dessa drygt 4 000 kr. för att deras ålderdom skall kunna tryggas på ett bättre sätt. Detta, herr talman, är ett rättvisekrav som de efter ett långt och arbetsamt liv har rätt att ställa på oss beslutsfattare i Sveriges riksdag.

Motionen 507, som väckts av centerledamöterna Bengt Kindbom och Karin Andersson och som gäller änkornas rätt till pensionstillskott, visar på ett slående sätt hur otillfredsställande ett undantagande från ATP slår i verkligheten med nuvarande regler.

Ett bifall till reservationen 2 vid socialförsäkringsutskottets betänkande nr 17 löser dock även detta problem på ett tillfredsställande sätt.

Herr talman! För att vi skall få ett rättvist pensionssystem, som ger en god grundtrygghet åt de sämst ställda i samhället, yrkar jag bifall till reservationen 2 vid nämnda utskottsbetänkande och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Eric Carlsson (c).

ALLAN ÅKERLIND (m):

Herr talman! Det har avgivits två reservationer med anledning av socialförsäkringsutskottets betänkande nr 17.

Vad beträffar reservationen 1 som avgivits av socialdemokraterna i utskottet och som rör nämndemäns medverkan och val av nämndemän i försäkringsrätt avstyrkte och avlog utskott och riksdag liknande motionskrav, när beslutet om de nya försäkringsrätterna fattades. Man ansåg att utvecklingen skulle följas och de ändringar vidtas som erfarenheterna motiverade. Eftersom försäkringsrätterna inte har varit i verksamhet längre än sedan den 1 januari i år, dvs. mindre än tre månader, står det väl alldeles klart att någon som helst utvärdering av erfarenheterna är omöjlig att göra än så länge. Riksdagen kan därför i dag inte inta någon annan ståndpunkt än tidigare när det gäller den frågan.

I reservationen 2 tas det emellertid upp en mycket angelägen fråga. Problemet att de som begärt undantag från ATP härigenom kan bli utan pensionstillskott har tagits upp i motioner från både moderata samlingspartiet och centerpartiet. Bestämmelserna kan leda till att de ifrågavarande pensionärerna endast får folkpensionens grundbelopp. De flesta som har begärt undantag har ju inte alls kunnat förutse konsekvenserna av den bestämmelse som infördes efter det att undantagandet gjorts. De som begärt undantagande från ATP blir med den nuvarande ordningen dubbelt drabbade. De får ingen ATP och får givetvis inte heller betala egen ATP-avgift. Därigenom kan de inte som andra, vilka betalar ATP-avgift, göra avdrag för sådana avgifter vid beskattningen. De får då betala jämförelsevis högre skatter under sin produktiva tid. Den som begär undantagande måste vara beredd att acceptera dessa konsekvenser. Men att detta undantagande från ATP-systemet också skall få konsekvenser på så sätt att de inte får den låginkomstutfyllnad som pensionstillskotten är avsedda att vara och som andra människor får, innebär

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

att de som begärt undantagande blir dubbelt drabbade och, som vi ser det, orättvist drabbade.

Eftersom pensionstillskotten inte är en förmån inom ATP-systemet, anser vi att de som begärt undantagande från ATP bör få rätt till pensionstillskott i samma omfattning som övriga försäkrade. Vi vill att ett regeringsförslag i frågan skall föreläggas riksdagen snarast.

Som Arne Magnusson påpekat nämns i en annan motion att änkas rätt till pensionstillskott påverkas av om maken begärt undantagande från ATP. Även det problemet skulle försvinna om grundproblemet åtgärdas i enlighet med vårt förslag i reservationen 2.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 2 av Arne Magnusson m. fl. och i övrigt till utskottets hemställan.

STIG GUSTAFSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Allan Åkerlind försvarade här utskottsmajoritetens betänkande och använde de formuleringar som finns där, nämligen bl. a. att med hänsyn till "att försäkringsrätterna endast har varit i funktion sedan den 1 januari 1979 anser utskottet att riksdagen inte har anledning att nu inta en annan ståndpunkt än den tidigare".

Detta är den obotfärdiges förhinder. Redan när den här lagstiftningen antogs av riksdagen 1977 hade man på socialdemokratiskt håll inställningen att nämndemännen skulle få medverka i domstolens arbete på det sätt vi föreslår i vår motion. Det hade man mycket starkt stöd för. Tunga remissinstanser som JO, LO, TCO, Arbetsgivareföreningen och majoriteten i riksförsäkringsverkets styrelse ställde sig bakom ett sådant synsätt. JO t. ex. fann det inkonsekvent att man i försäkringsrätterna begränsade lekmaninflytandet medan man samtidigt inte hade samma begränsning i försäkringsöverdomstolen. Jag håller gärna med JO om det.

ALLAN ÅKERLIND (m) kort genmäle:

Herr talman! Riksdagen fattade beslutet om försäkringsrätterna för ungefär ett och ett halvt år sedan. Nu har beslutet trätt i kraft från den 1 januari. Det brukar vara så i riksdagen att om inga speciella nya omständigheter har kommit fram låter man en reform verka en tid innan man gör ändringar. Det tror jag att vi får göra i det här fallet också. Vi har sagt att om erfarenheterna visar att ändringar behövs skall sådana göras – men systemet får väl fungera en tid först.

STIG GUSTAFSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker inte att Allan Åkerlinds senaste inlägg gör saken bättre. Det här är en principiell fråga, som har betydelse inte bara för försäkringsrätterna – nämligen frågan om arbetsmarknadsorganisationernas möjligheter att via representanter få ett inflytande i olika sammanhang.

Jag skulle därför vilja anlägga en mer principiell synpunkt på den fråga som vi nu diskuterar. Trepartiregeringen – moderaterna, centern och folkpartiet med andra ord – beslöt ju att kasta ut löntagarorganisationernas represen-

tanter ur länsstyrelserna och styrelserna för de regionala utvecklingsfonderna. Det här är ett led i samma utveckling. Beslutet väckte bestörtning på fackligt håll, och man protesterade, men det hjälpte inte. Socialdemokraterna har också vid flera tillfällen tagit upp de här frågorna i riksdagen.

Folkpartiregeringen hade chansen att i den här propositionen på ett område ställa rätt vad trepartiregeringen hade gjort, men folkpartiregeringen tog inte den chansen. Arbetsmarknadens organisationer har således inte blivit representerade, och det är något som med all säkerhet kommer att noteras av de här organisationerna.

ALLAN ÅKERLIND (m) kort genmäle:

Herr talman! Beträffande försäkringsrätterna är det en ny organisation. Här var det inte fråga om att kasta ut några representanter, utan det var fråga om hur stort lekmannainflytande man skulle införa. Det var olika meningar om det. Ett visst lekmannainflytande har införts, och man har sagt att om det visat sig att det blir negativa konsekvenser av nuvarande förhållanden, så skall man se över detta i fortsättningen. Men man hade argument för att då inte gå längre, och vi kan inte finna att man nu efter så kort tid skall ändra på den ordning som vi har bestämt oss för.

Tredje vice talmannen anmälde att Stig Gustafsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

KARIN NORDLANDER (vpk):

Herr talman! När utskottet avstyrker vpk-motionen 314, där krav ställs på förbättringar av ålderspensionärernas levnadsstandard, så görs detta med flera motiveringar. Utskottet hänvisar till de mycket omfattande och kostnadskrävande reformer som genomförts på pensionsområdet under senare år.

Härvid inräknas att den allmänna pensionsåldern sänkts från 67 till 65 år och att ökade och förbättrade möjligheter införts till rörlig pensionsålder mellan 60 och 70 års ålder. Vidare hänvisas till ökade kostnader på grund av ökat antal ålderspensionärer. Men den sänkta pensionsåldern eller antalet pensionärer förbättrar inte den ekonomiska situationen för den enskilde pensionären och kan inte accepteras som skäl för att avstå från vare sig standardsäkrade pensioner – enligt tidigare uttalat behov – eller en höjning av grundpensionen.

När det nuvarande pensionssystemet infördes var målsättningen att pensionen skulle följa löneutvecklingen på arbetsmarknaden. Pensionärernas riksorganisation ställde redan vid sin kongress 1973 kravet på en utjämning av pensionsvillkoren efter principen att folkpensionen skulle motsvara 65 % av den genomsnittliga industriarbetarlönen. Detta är ett både rimligt och rättvist krav, som borde genomföras. Men i dag tvingas samma organisation konstatera att i stället för en utjämning har en försämring skett i förhållande till löneutvecklingen. Pensionen ligger nu faktiskt 5 % lägre än när pensionssystemet infördes; den utgör 25 % av medellönen för en

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

industriarbetare. Det är en utveckling som i varje fall inte vänsterpartiet kommunisterna vill stödja. Vi anser det nödvändigt att nu vända på den utvecklingen, och det framgår även av vår motion.

Av socialutskottets betänkande framgår att den övervägande delen av pensionärerna i vårt land fortfarande lever under små ekonomiska förhållanden. Av det totala antalet ålderspensionärer, 1,3 miljoner, beräknas 965 000 eller 58 % ha helt eller reducerat pensionstillskott. Vid nuvarande basbelopp på 13 100 kr. utgår ålderspension inkl. pensionstillskott med 16 768 kr. per år för ensam pensionär och med 28 952 kr. för två pensionsberättigade makar.

Även om man räknar in det kommunala bostadstillägget, kan man konstatera att pensionärerna tvingas leva på en standard som genomsnittligt är mycket lägre än för övriga medborgare. Om pensionärerna skall nå en standard som är jämförbar med standarden för andra grupper i samhället, så är det nödvändigt att de får en större andel än övriga grupper av produktions- och konsumtionsökning. För att man skall nå detta krävs för det första en absolut och relativ standardhöjning för pensionärerna, och för det andra en standardsäkring som garanterar att pensionerna följer med vid höjningen av de genomsnittliga reallönerna.

Vi vill inte påstå att vpk-motionen löser de problemen, men vi vill åtminstone att riksdagen skall ändra inriktningen när det gäller pensionärernas ekonomiska ställning. Att vi också föreslår ett högre belopp till gifta eller sammanboende ligger helt i linje med den uppfattning som riksdagen uttalat sig för – att en utjämning av skillnaden i pensionsförmåner oberoende av civilstånd skall ske.

För att i någon mån skydda pensionärerna från inflationen och de därav följande prisstegringarna har vpk föreslagit att kompensationsregeln skall utlösas vid en höjning av levnadskostnadsindex med 2 % mot f. n. 3 %. Egentligen är dagens konsumentprisindex ett dåligt mätinstrument, eftersom det omfattar ett stort antal varor och tjänster. Detta kan vi konstatera om vi studerar pris- och kartellnämndens information om prishöjningarna under årets två första månader. Av den framgår att den allmänna prisnivån i konsumentledet stigit med 1,7 %, vilket alltså inte påverkar pensionsbeloppet enligt vare sig regeringens eller vpk:s förslag. Som jämförelse kan nämnas att priserna på dagligvaror stigit med 2,2 % under samma tid och priserna på livsmedel med 2,3 %, medan de subventionerade baslivsmedlen stigit med inte mindre än 3,5 %. Det är de subventionerade baslivsmedlen, där mjölk, ost, kött, fläsk och charkuterivaror ingår, som stigit mest och som tillhör de livsnödvändiga inköp som pensionärer och övriga låginkomsttagare tvingas använda en större del av sina sammanlagda inkomster till. I pensionärsutredningen redovisas siffror som ger belägg för detta. Pensionärerna använder 26,3 % av sina inkomster till mat, medan samtliga hushåll i landet använder genomsnittligt 23,1 %. Går man till personer med en årsinkomst på 60 000 kr. och däröver finner man att andelen blir 20,2 % för livsmedelsinköp.

Det förhållandet att prisstegringarna på livsmedel varit särskilt starka under de senaste åren, vilket missgynnat pensionärerna inte minst, motiverar

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

förslaget om en sänkning av procenttalet från 3 till 2 %. Detta skulle innebära en tätare reglering av basbeloppet och en bättre anpassning av de som värdebeständiga utgående pensionsbeloppen till den faktiska prisnivån. Vi vet ju att en prisstegring slår igenom omedelbart för konsumenten, medan kompensationen för bl. a. pensionärerna släpar efter. Innan beslut fattas om uppräknig av basbeloppet och pensionsuttagningen kommer pensionärerna till handa kan upp till tre månader ha gått.

Utskottet gör det enkelt för sig och hänvisar till föregående års beslut och till pensionskommittén, som i sitt betänkande ansåg att gällande bestämmelser för värdesäkring av pensioner ger ett mycket gott inflationsskydd och att en ytterligare förfining av värdesäkringssystemet inte framstår som särskilt angelägen. Pensionärerna har genom sin organisation PRO framfört en motsatt uppfattning just när det gäller eftersläpningen som skapar problem.

Naturligtvis skulle ett bifall till vpk:s återkommande krav *bort med moms på maten* och införande av ett effektivt prisstopp omfattande alla dagligvaror vara det som mest gynnade både dagens pensionärer och övriga låginkomsttagare ekonomiskt. Men det har ingen av de hittills sittande regeringarna varit lyhörd för. I stället viskas högt i alla korridorer och från olika politiska håll att pensionärerna nu måste ta en större andel av samhällets ekonomiska börda. Och det skall ske genom att pensionärerna i ännu större utsträckning får betala nya och höjda avgifter för de tjänster och den service av olika slag som de är beroende av.

Vänsterpartiet kommunisterna kan aldrig godkänna ett system där vårdbehov och service styrs av den enskildes ekonomiska bärkraft. Det är berättigade krav som pensionärerna ställt när det gäller värdebeständigheten av deras pensioner, och därför stöder vpk deras krav.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till vpk-motionen 314.

BRITTA BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på de båda reservationer som finns fogade till betänkandet.

Vad beträffar den socialdemokratiska motionen, som Stig Gustafsson har talat för och som behandlar lekmanamedverkan i försäkringsrätterna, påpekade Stig Gustafsson att utskottet använder samma argument som vi använde vid föregående tillfälle när de här frågorna behandlades, alltså i december 1977. Men jag skulle vilja säga att om man får samma fråga på nytt, är det ganska naturligt att man använder samma argument som tidigare för att klarlägga hur man ser på frågan. Det är alltså konsekvent och inte någonting särskilt märkvärdigt med det.

Allan Åkerlind har också i viss mån berört argumenten. Jag vill därför ett ögonblick uppehålla mig vid hur nämndemännen i försäkringsrätterna utses. Att man nu gett landstingen i uppdrag att utse nämndemän behöver inte betyda att arbetsmarknadens parter inte blir representerade som lekmän i försäkringsrätterna. Jag skulle där gärna vilja tillägga att det förfarandet, att det är landstingen som utser nämndemän, gör att beslutet ligger närmare

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

folket än om det är regeringen som utser dem. Detta har jag alltså svårt att se att man skall kunna ha några invändningar emot.

Moderater och centerpartister har haft motioner som rör pensionstillskottet vid undantagande från ATP och en reservation i anslutning till dessa. När en person har begärt undantagande från ATP har en förutsättning för detta varit att denne på något sätt själv skulle sörja för sin trygghet på ålderdomen. Detta kan göras genom försäkring eller på annat sätt. Jag måste säga att det är beklagligt att många har ansett sig inte ha råd att betala den avgift som man skall betala för att få ATP och att de, genom att de inte har ansett sig kunna göra detta, inte har kunnat bli delaktiga av den tilläggspensionen.

Det är ju så att pensionstillskottet har tillkommit för att bli en utfyllnad för de personer som inte har tilläggspension eller bara en mycket liten sådan. Detta var framför allt påtagligt när ATP-pensionen inleddes och när de första pensionstagarna där fick tilläggspension. Vi har ett stort antal människor som över huvud taget inte var med i ATP-systemet, kanske helt enkelt därför att de redan var folkpensionärer när detta kom till. Då har man alltså ansett att man skall kunna få det här tillägget för att fylla ut folkpensionen. Men tillägget är samtidigt mycket hårt knutet till ATP-pensionen på det sättet att man, i den mån man har haft inkomster som gör att man får en hygglig tilläggspension, kanske bara får en mycket liten del av pensionstillskottet eller inte något pensionstillskott alls.

Jag kan förstå att personer som har ställt sig utanför systemet kan uppleva det som svårt att inte få pensionstillskottet, men man kan knappast såsom ett rättviseskrav tala om att de skall få pensionstillskott också. Det är ju så för den som har en inkomst och är med i ATP-systemet och betalar en avgift för detta, att ju längre tid man är med och ju högre avgift man betalar, desto bättre ATP får man, och kommer man upp till en ATP-pension på ett visst belopp, får man inte något pensionstillskott alls. Om man då skulle frånga det här systemet får man andra som ställer sig helt utanför systemet, som inte betalar någon avgift men får en förmån som inte de får som är med i systemet och har betalat avgifter.

Det har under hela denna period funnits möjligheter att ta tillbaka undantagandet. Enligt en generell regel kan den som har haft ett undantagande under fem år när som helst begära att undantagandet skall upphöra. Dessutom har det vid flera tillfällen funnits speciella erbjudanden om att man kan ta tillbaka sitt undantagande. Så har varit fallet då det i den allmänna försäkringen har genomförts förändringar som har inneburit att nya förmåner har tillkommit, där undantagandet kunnat ha en viss betydelse. Sådana erbjudanden har gjorts åren 1963, 1974, 1976 och 1977. Enligt uppgifter som jag fått har då de berörda informerats om den här möjligheten. Utskottet har därför inte ansett att det nu finns skäl att göra förändringar i dessa regler.

Karin Nordlander talade nyss för motionen från vänsterpartiet kommunisterna. Utskottet behandlade samtidigt med den motionen också en motion från arbetarpartiet kommunisterna. Båda dessa motioner innehåller mycket kostnadskrävande förslag. Jag vill i det sammanhanget nämna att den samlade kostnaden för folkpensionen under det kommande budgetåret

uppgår till ungefär 26,5 miljarder kronor. Det innebär en ökning med närmare 2 miljarder jämfört med innevarande budgetår. De höjningar av pensionsbeloppen som föreslås i dessa båda motioner måste avstyrkas av kostnadsskäl, även om det i och för sig skulle vara önskvärt att tillmötesgå önskemålen.

Det är riktigt som Karin Nordlander sade att utskottet avstyrker förslagen om förändringar i systemet för en värdesäkring av pensionerna. Utskottet gör det med hänvisning till vad pensionskommittén har sagt i den frågan. Utöver vad Karin Nordlander pekade på, att vi anser att gällande bestämmelser ger ett bra inflationsskydd, vill jag hänvisa till att pensionskommittén har framhållit – det nämns inte i betänkandet, men jag vill ändå ta upp det – att det kan vara förenat med stora svårigheter att använda olika slags index för olika grupper i samhället.

Med anledning av vad som här har sagts om pensionernas eftersläpning vill jag framhålla att höjningen av pensionerna sker automatiskt, två månader efter det att konsumentprisindex har stigit. Det innebär i princip att pensionerna höjs snabbare än lönerna – de yrkesverksamma måste avvakta avtalsförhandlingar. Vi höjer, som jag sade, anslaget för folkpensionerna med ungefär 2 miljarder kronor. Drygt 1,2 miljarder av det beloppet går åt för att värdesäkra pensionerna.

Herr talman! Utskottet har alltså av kostnadsskäl inte ansett sig kunna tillmötesgå de förslag som har lagts av vpk och apk.

STIG GUSTAFSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Britta Bergström sade, när hon försvarade utskottsmajoritetens motivering till avstyrkande av vår motion, att får man samma frågor så använder man samma argument. Det är inte säkert att man skall göra det. Det är inte fel att komma på nya och bättre argument, och det behövs när man försvarar en ordning som innebär att man begränsar lekmannainflytandet. Varför, Britta Bergström, skall man ha lekmannainflytande i försäkringsöverdomstolen men inte i försäkringsrätten? Var ligger logiken där?

Sedan sade Britta Bergström också att det förhållandet att landstingen utser nämndemän inte innebär att arbetsmarknadsparterna behöver bli utan representation. Det är ändå en väldig skillnad. De som utses av landstingen sitter på politiska mandat och representerar alltså sina resp. politiska partier, och det är naturligtvis inget fel i det. Men vad jag talar om är representation för arbetsmarknadens organisationer i försäkringsrätten. Det innebär något helt annat när nämndemännen utses direkt av sina organisationer. Då representerar de nämligen sina organisationer, vilket de inte gör om de utses via sina politiska partier.

ARNE MAGNUSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill än en gång betona för Britta Bergström att det här är fråga om två skilda pensionssystem som betalas var för sig. Jag sade i mitt tidigare anförande att vi betalar folkpensionerna och pensionstillskotten genom våra avgifter och skatter – jag nämnde även procentsatserna – under

det att det för dem som är med i ATP-systemet betalas en särskild ATP-avgift som i sin tur går till en fond. Den känner fröken Bergström väl till, och hon vet att den förvaltas särskilt. Det är alltså helt orättvist att människor som betalar avgifter till det ena systemet inte får del av hela systemets fördelar – i detta fall folkpension och pensionstillskott – bara därför att det finns ett annat pensionssystem till vilket de anknutna i vanlig ordning betalar avgifter. Det är här det orättvisa ligger, och det förvånar mig i mycket hög grad att folkpartiet inte har känsla för dessa de allra sämst ställda människorna i samhället.

KARIN NORDLANDER (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Britta Bergström talar om kostnaderna för pensionerna. Det är klart att varje förbättring för pensionärerna kostar pengar. Men frågan gäller om dagens pensionärer, som haft både dåliga löner och få sociala förmåner under sin yrkesverksamma del av livet och som varit med och byggt upp vårt s. k. välfärdssamhälle, nu skall få del av samma standardhöjning som övriga grupper i samhället. De om några har väl gjort sig förtjänta av en tryggad ålderdom.

Folkpartisterna var förut ganska flitiga motionsskrivare med krav på att förbättra ålderspensionärernas levnadssituation, men nu, i regeringsställning, har man tydligen ändrat uppfattning och tycker att allt är bra som det är.

Oavsett hur man räknar, Britta Bergström – på bruttolön, efter skatt eller med hänsyn tagen till pensionstillskott och bostadstillägg – så har en eftersläpning skett i förhållande till industriarbetarlönen. Detta trots att även industriarbetarna under de två senaste åren fått en sänkt reallön.

Pensionärernas väsentliga konsumentbehov ligger inom de områden som drabbas hårdast av inflationen, till vilken större delen av deras inkomster används. Det kommer att dröja många år innan ATP-systemet slår igenom så att det påtagligt påverkar ekonomin för stora grupper pensionärer. Det gäller särskilt alla kvinnor som har varit hemarbetande eller haft ett deltidsarbete. De blir ofta helt utan eller får en obetydlig ATP. Därför är standardsäkrade och värdebeständiga pensioner ett av de väsentligaste kraven. Det är ett krav som ställs av pensionärsorganisationerna, och det är fråga om en intjänad rättighet och inte en nådegåva.

BRITTA BERGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Till Stig Gustafsson vill jag säga följande. De mål som förekommer vid försäkringsöverdomstolen är i mycket hög grad en annan typ av mål och är mer invecklade, än de som förekommer vid försäkringsrätterna, där det till stor del är rutinärenden som inte ställer samma krav på medverkan av lekmän.

Arne Magnusson talade om att detta är helt skilda pensionssystem, som betalas på olika sätt. Ja, på ett sätt, kan man säga det på ett annat sätt inte alls. Pensionstillskottet är direkt kopplat till ATP på det sättet att pensionstillskottet skall utgöra en utfyllnad till ATP för dem som över huvud taget inte

har haft möjlighet att vara med i ATP-systemet och för dem som särskilt i inledningen av ATP-systemet har en mycket låg ATP, som alltså understiger ett visst garantibelopp. Som jag påpekade i mitt tidigare anförande skulle det vara egendomligt om personer, som har ställt sig helt utanför detta system, likväl skulle få fullständig utfyllnad i fråga om pensionstillskott. Jag kan bara beklaga att det har blivit på det här sättet, men jag kan inte för tillfället se någon väg att rätta till förhållandet.

Karin Nordlander talade om att äldre människor är förtjänta av en tryggad ålderdom. Det håller jag gärna med om. Karin Nordlander var vänlig att påminna om att folkpartiet tidigare har gjort insatser och krävt förbättringar när det gäller folkpensionerna och pensionärernas ekonomiska situation. Det är alldeles riktigt att vi har gjort det, och vi har nått resultat på många punkter. Nu är situationen tyvärr den att vi har en samhällsekonomi som inte medger några större höjningar utöver dem som budgetpropositionen har tagit upp.

STIG GUSTAFSSON (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte förlänga debatten mycket. Jag vill bara säga att just det förhållandet att det är mer invecklade mål i försäkringsöverdomstolen är ett argument som talar i motsatt riktning mot vad Britta Bergström ville påstå. Just därför finns det heller inget skäl att i försäkringsrätterna ha en begränsning i lekmannainflytandet. Det är just när det gäller bevisvärdering och skälighetsbedömning som lekmannainflytandet behövs.

ARNE MAGNUSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är så, fröken Bergström, att de som begärt undantagande från ATP har inte ställt sig utanför folkpensionen och pensionstillägget. Fröken Bergström vill väl inte bestrida det faktum att de under sin tid som inkomsttagare har varit med och betalat både skatter och avgifter till folkpension och pensionstillskott? Hur kan de då ha ställt sig utanför detta system?

Jag har ett exempel här i min hand, fröken Bergström. Det är en debetsedel över slutlig skatt enligt 1978 års taxering, där en gift kvinna har en sammanlagd taxerad inkomst på 29 030 kr. Sedan de 4 500 avdragits återstår 24 500 kr. i beskattningsbar inkomst. På den beskattningsbara inkomsten har hon debiterats avgifter och skatter på 22 529 kr. Det innebär att hon hade 450 kr. i månaden att leva av.

På debetsedeln står 2 338 kr. i tilläggspensionsavgift. Hon är alltså med i ATP, fast hon egentligen inte skulle ha orkat med det. Hon betalade 200 kr. per månad i avgift till ATP. Hon betalade 2 041 kr. i avgift till folkpensionen och pensionstillskott.

Är det underligt att människor som har knappt 2 000 kr. kvar att leva på tänker sig för både en och två gånger? Det är som jag tidigare sade de sämst ställda i samhället som fröken Bergström med kall hand avvisar.

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

BRITTA BERGSTRÖM (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är inte möjligt att tränga in i de siffror för ett enskilt fall som Arne Magnusson nu läste upp. Siffrorna låter orimliga, men jag kan inte gå in på det fallet.

Man kan säga som Arne Magnusson att man har betalat för folkpension och för pensionstillskott. Det senare vill jag faktiskt inte hålla med om. Pensionstillskottet har kommit till så sent att det inte är särskilt många som har varit med och betalat till det.

Dessutom var de pensionsavgifter man tidigare betalade tämligen låga och hade inte givit den folkpension som man får i dag. Jag hävdar fortfarande att det skulle vara ett mycket egendomligt system att personer som inte velat betala en viss avgift skulle få en förmån som inte andra får som har betalat avgiften.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Jag vill börja med att återigen beklaga att talmanskonferensen finner anledning att alltid placera mig efter utskottets talesman. På vad sätt debatten i kammaren tjänar på det har jag svårt att förstå, men det kanske talmanskonferensen vid annat tillfälle kan försöka berätta för mig.

Sedan till mitt tal.

Under en följd av år har folkpartiet seglat under en socialliberal flagg. Genom denna fiffelflaggning har många människor, även människor i små ekonomiska omständigheter, bibringats uppfattningen att folkpartiet, till skillnad från högern även tillvaratar deras intressen. Vi har gång på gång försökt avslöja den här bluffen. Folkpartihögern är en adekvat beteckning.

Även efter ett par år i regeringsställning har folkpartiet självt bekräftat riktigheten i en sådan partibeteckning. Man har på ett övertygande sätt fjärrat sig från allt som traditionellt sätts i förbindelse med en social syn och med liberalism.

Det betänkande vi i dag har att behandla är bara en av många bekräftelser på detta förhållande. Det är ett aktstycke som så präglas av cynism att t. o. m. Curt Nicolin och Gösta Bohman måste vara förtjusta.

Ett exempel är att sätta behovet av ökade resurser till långtidssjukvården mot kravet på en anständig levnadsstandard för folkpensionärer som inte är bundna till sjuksängen.

Herr talman! Även om det inte satts på pränt, skiner det igenom att utskottet anser att folkpensionärerna utan ATP har en tillfredsställande materiell standard. Men de siffror som utskottet redovisar på s. 7 uttrycker klart motsatsen. Det framgår att en ålderspensionär kvitterar ut 16 768 kr. per år.

Häromdagen meddelade en tidning att en f. d. riksdagsman och minister – numera verksam i film- och korsridarbranschen – tjänar 18 000 kr., men då inte per år utan per månad.

Utskottet hänger upp sina avslagsyrkanden på pensionskommitténs betänkande, som anser att den samhällsekonomiska situationen inte tillåter

några standardförbättringar för folkpensionärerna. Man sätter därför gränsen vid de 1 920 milj. kr. som de nyttillkomna pensionärerna, den eftersläpande värdesäkringen och ett till futtiga 330 milj. kr. beräknat höjt pensionstillskott kommer att kosta.

Det här ökningen av statens sammanlagda folkpensionskostnader skall ses mot övriga poster i budgeten, exempelvis höjningen på 11,6 % eller 1 530 milj. kr. på militärbudgeten.

Denna prioritering av statens resurser gynnar i huvudsak två folkpensionärer utan ATP-tillskott, nämligen Jacob och Marcus Wallenberg samt dem närstående.

Herr talman! I motionen 399 har arbetarpartiet kommunisterna åberopat uttalanden från Pensionärernas riksorganisation, PRO, som förtjänar att citeras.

I en intervju i Dagens Nyheter den 4 januari 1979 framhåller kanslichefen Willy Sehlberg i PRO bl. a. följande beträffande läget för pensionärerna:

”Uppfattningen att pensionärerna som grupp är garanterade bibehållen eller ökad standard hur det än går med folkhushållet i övrigt är emellertid knappt riktigt.

Den eftersläpande indexregleringen som gäller för folkpensionen ger inget utrymme för standardökning – tvärtom, eftersom pensionärerna som extrem låginkomstgrupp ger ut det mesta av sina pengar på baslivsmedel, hyror, TV-licenser, telefon och porto – alltså just de varor och tjänster som ökat mest.

Pensionstillskotten åt folkpensionärer med ingen eller låg ATP, då? De stannar vid fyra procent per år och ger ungefär 40 kr. i månaden – och bara tre år till framåt.

Inte heller den tilläggspension, ATP, som kommer att spela allt större roll från detta år är standardgaranterad – det säger den senaste pensionsutredningen klart ut: staten har inte råd.

I själva verket har pensionärernas inkomst sjunkit med närmare tio procent jämfört med de yrkesarbetande under de senaste femton åren. För många ligger det kusligt nära existensminimum.

Undersöker man de faktiska förhållandena kommer man snart på det klara med att pensionärerna som grupp i det svenska samhället har de minsta inkomsterna, bor sämst, äter sämst – och, givetvis, som följd av åldern – har den sämsta hälsan. Knappt någon grupp att vältra ekonomiska svårigheter på.”

Detta citat är en sakligt riktig beskrivning av läget för landets pensionärer.

Det är utifrån detta faktiska läge och det förhållandet att det till övervägande del är pensionärer tillhörande arbetarklassen som lever ”kusligt nära existensminimum” som vi ställt våra förslag till förbättringar för folkpensionärerna. Vi skulle gärna se att det största partiet i riksdagen och socialförsäkringsutskottets ordförande haft samma klassmässiga betraktelsesätt och grundsyn på socialpolitiken. Det är alltså med beklagande vi noterar att den s. k. ansvarsfulla oppositionspolitikens drivs på *gamla* och *utslitna*

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

arbetares bekostnad. Vårt förslag om att folkpensionen till ensamstående skall utgå med 100 % på basbeloppet innebär en höjning med 630 kr. per år. En höjning från 77,5 % till 85 % på basbeloppet för makar innebär en höjning av grundpensionen med 845 kr. Vidare har vi föreslagit att pensionstillskottet skall utgå på de grunder som gäller för förtidspensionärer, alltså med 8 %, att indextröskeln skall sänkas från 3 till 2 % samt att kompensationen för prisstegringarna skall ske retroaktivt från den månad indextalet ökat med 2 %.

Herr talman! Våra förslag sammanfaller på alla väsentliga punkter med de krav som pensionärernas egen organisation, PRO, har rest. Det är inga oblyga krav. Majoriteten av folkpensionärerna är ett tåligt – jag vill påstå alltför tåligt – släkte. Men de har rätt till en standard som inte ligger på eller under existensminimum. Därför yrkar jag bifall till motionen 399 i de delar som behandlas i föreliggande betänkande, med undantag för mom. 3, som sammanfaller med vpk:s motion och som därför inte kräver något särskilt yrkande.

BRITTA BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Ett par kommentarer till Rolf Hagels anförande: Det var en intressant uppgift som Rolf Hagel lämnade när han citerade en artikel där det fanns siffror på att pensionärernas inkomster under de senaste 15 åren hade sjunkit med ungefär 10 %. Jag vill då bara peka på att pensionärernas tillgängliga medel faktiskt ökade under det första av de år som trepartiregeringen styrde detta land. Pensionärernas inkomster ökade med ungefär 6 %, medan inkomsterna för yrkesverksamma låg praktiskt taget stilla eller kanske rent av blev lägre. Detta innebär inte att jag menar att allt är väl beställt på detta område, men situationen är dock litet bättre än vad Rolf Hagel här ville medge.

Folkpensionärer som bara har folkpension och kanske någon liten ytterligare inkomst kan få ersättning för boendekostnader. De kan få det i form av kommunalt bostadstillägg. Kommunala bostadstillägg har funnits länge, men en av de första reformer som trepartiregeringen genomförde var att låta pensionärer, i den mån de hade lågt kommunalt bostadstillägg i sin kommun, få möjlighet att som utfyllnad i stället välja det statskommunala bostadstillägget. Dessutom har folkpartiregeringen nu lagt fram ett förslag som dels skall höja de kommunala bostadstilläggen, dels göra dem mer enhetliga. Statliga medel skall till ganska stor del täcka dessa kostnader.

Jag vill med detta ha sagt att folkpartiet inte lämnar folkpensionärerna åt sitt öde utan att vi fortfarande arbetar för att åstadkomma förbättringar för dem.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Jag vet inte i vilken utsträckning Britta Bergström ifrågasatte de siffror som jag använde mig av. Men om hon ifrågasatte dem, var hennes argumentation mycket underlig.

Jag har sagt följande: Under de senaste 15 åren har folkpensionärernas

standard, i jämförelse med de yrkesarbetande, sänkts med 10 %. Britta Bergström säger att det måste vara fel, då pensionärernas tillgängliga medel under folkpartiets första år i regeringsställning ökade med 6 %. Det har jag inte ens diskuterat, men jag har svårt att tro att fröken Bergström kan övertyga någon folkpensionär om att hans standard har ökat sedan ni kom till makten. Snarare är det så att de, liksom de flesta andra människor i detta land – yrkesarbetande, pensionärer, studerande och andra – har fått vidkännas en väsentlig försämring av sin levnadsstandard. Det torde inte finnas någon som helst anledning att ens diskutera detta, då det är en känd realitet för de flesta människor. Så jag förstår inte om det var en polemik eller inte.

Siffrorna som jag har redovisat handlar alltså om de senaste 15 åren och en försämring med 10 % i relation till de yrkesarbetande. Vad som hände under ert första år i regeringsställning har jag inte talat om, men det kan vi naturligtvis göra vid något tillfälle.

Jag skulle också vilja fästa uppmärksamheten vid det kommunala bostadstillägget. Det hör i och för sig inte till det ärende vi nu diskuterar, men eftersom fru Bergström tog upp det vill jag ändå säga någonting om det. Det är ett stort problem med de skillnader som föreligger olika kommuner emellan. Att det slår så oerhört olika från kommun till kommun kan inte vara någon nyhet, och om det skulle ske en förbättring som verkligen jämnar ut de skillnader som finns i dag, så är jag den förste att hälsa detta med mycket mycket stor tillfredsställelse.

BRITTA BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Det var i varje fall inte min avsikt att påstå att de siffror Rolf Hagel lämnade var felaktiga – har jag sagt det så ber jag att få ta tillbaka det. Min avsikt var bara att påpeka att det är intressant när Rolf Hagel säger att under 15 år, när vi alltså haft en socialdemokratisk regering, har pensionärernas inkomster sjunkit med 10 % i förhållande till de yrkesverksamma, medan vi kan påvisa att under trepartiregeringens första år steg faktiskt pensionärernas inkomster.

När det gäller det kommunala bostadstillägget håller jag med Rolf Hagel om att de är orättvisa nu. De är mycket olika i olika kommuner, och det är just därför som regeringen har lagt fram förslaget om enhetliga belopp och att staten skall stötta kommunerna med 43 % av kostnaderna upp till en viss nivå.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 2

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Sven Aspling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

med övervägande ja besvarad. Sedan Stig Gustafsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 17 punkten 2 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Sven Aspling m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Stig Gustafsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 155

Nej – 148

M o m. 2 och 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Punkten 3

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 4

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) motionen nr 314 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt 3:o) motionen nr 399 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Karin Nordlander begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Rolf Hagel begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren till kontraposition i huvudvoteringen angående socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 17 punkten 4 mom. 1 antar motionen nr 314 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 399 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammarkaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 17 punkten 4 mom. 1 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammarkaren bifallit motionen nr 314 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 285
Nej – 13
Avstår – 5

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 399 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller socialförsäkringsutskottets s hemställan i betänkandet nr 17 punkten 4 mom. 2 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammarkaren bifallit motionen nr 399 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 291
Nej – 11

M o m. 3

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 314 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övertvägande ja besvarad. Sedan Karin Nordlander begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 17 punkten 4 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammarkaren bifallit motionen nr 314 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Karin Nordlander begärde

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa anslag till
allmän försäkring
m. m.*

rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 290

Nej - 13

M o m. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 399 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 17 punkten 4 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit motionen nr 399 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 291

Nej - 11

M o m. 5 - 7

Kammaran biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

M o m. 8

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Arne Magnusson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Arne Magnusson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 17 punkten 4 mom. 8 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 2 av Arne Magnusson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Arne Magnusson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 181

Nej - 120

Avstår - 1

Punkterna 5–7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

§ 2 Yrkesinspektionen, m. m.

Föredrogs socialutskottets betänkande 1978/79:24 med anledning av i propositionen 1978/79:100 gjorda framställningar inom arbetsmarknadsdepartementets verksamhetsområde såvitt gäller arbetarskyddsstyrelsen, yrkesinspektionen och statens arbetslinik.

TREDJE VICE TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för samtliga punkter. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande samtliga punkter i betänkandet.

I det följande redovisas endast de punkter, vid vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

Punkten 3 (Yrkesinspektionen)

Regeringen hade i propositionen 1978/79:100 bil. 15 (arbetsmarknadsdepartementet) under punkten C 3 (s. 113–115) föreslagit riksdagen att till yrkesinspektionen för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 93 876 000 kr., varav 2 350 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade behandlats motionen 1978/79:514 av Göran Karlsson m. fl. (s), vari såvitt här var i fråga (yrkandena 2 och 3) hemställts att riksdagen skulle

2. besluta att ansvaret för tillsyn över arbetsmiljöförhållandena vid vissa mindre arbetsplatser överfördes från kommunerna till yrkesinspektionen,

3. hos regeringen begära förslag om formerna för överförande av den kommunala tillsynen till yrkesinspektionen.

Utskottet hemställde

1. beträffande den kommunala tillsynen att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:514 yrkandena 2 och 3,

2. att riksdagen till Yrkesinspektionen för budgetåret 1979/80 skulle anvisa ett förslagsanslag av 93 876 000 kr., varav 2 350 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Reservation hade avgivits

1. beträffande den kommunala tillsynen av Göran Karlsson, Evert

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

Svensson, Anna-Greta Skantz, Ivar Nordberg, Kjell Nilsson, Sven-Gösta Signell och Lena Öhrsvik (samtliga s) som ansett att utskottet under 1 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:514 yrkandena 2 och 3 skulle dels fatta principbeslut om att ansvaret för tillsyn över arbetsmiljöförhållandena vid vissa mindre arbetsplatser skulle överföras från kommunerna till yrkesinspektionen, dels hos regeringen begära förslag om formerna för överförande av den kommunala tillsynen till yrkesinspektionen.

Punkten 5 (Garantilån till arbetsmiljöförbättringar)

I denna punkt behandlades motionen 1978/79:1276 av Johan Olsson m. fl. (c, m), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att lånegarantier för arbetsmiljöförbättringar skulle lämnas under åren 1979 och 1980 på i princip samma villkor som tidigare varit gällande under 1978,

2. att en garantiram på 150 milj. kr. ställdes till förfogande till utgången av år 1980,

3. att en översyn omgående genomfördes om lämpliga villkor för stimulans av arbetsmiljöinsatser i de mindre och medelstora företagen.

Utskottet hemställde

beträffande frågan om garantilån för arbetsmiljöförbättringar att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1276.

Reservation hade avgivits

2. beträffande frågan om garantilån för arbetsmiljöförbättringar i mindre företag av Erik Larsson (c), Nils Carlshamre (m), Karin Andersson (c), Bengt Bengtsson (c), Karl Leuchovius (m) och Britt Wigenfeldt (c) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1978/79:1276 gav regeringen till känna vad reservanterna anförde.

KJELL NILSSON (s):

Herr talman! Vid detta betänkande är fogad en socialdemokratisk reservation som gäller den kommunala tillsynen vid de mindre arbetsplatserna. I denna reservation krävs att den kommunala tillsynen vid dessa mindre arbetsställen överförs till yrkesinspektionen.

Redan 1977 konstaterade utskottet att den kommunala tillsynen fungerade mindre tillfredsställande. Förhållandena har inte blivit bättre sedan dess. Utskottet har vid studieresor i landet kunnat konstatera att kommunerna inte klarar denna tillsynsuppgift. De delegerar den till hälsovårdsnämnderna, och de saknar på så gott som samtliga ställen i landet kompetens för denna uppgift.

Arbetskyddsstyrelsen har vid besök i kommuner kunnat göra samma erfarenhet som utskottet: den kommunala tillsynen fungerar otillfredsställande över hela landet.

Vi socialdemokrater kan inte acceptera att anställda i små företag har sämre tillsyn över sin arbetsmiljö än andra grupper av anställda. Krav reses från LO-distrikt och fackföreningar över hela landet om överförande av tillsynen från kommuner till yrkesinspektionen. Landsorganisationens kongress 1976 beslutade också att kräva denna förändring, och LO har också därefter gjort ett flertal påstötningar om överförande av tillsynen till yrkesinspektionen. Det är alltså organisationer med mycket god kännedom om förhållandena på arbetsmiljöområdet som framför dessa krav.

Det är förvånansvärt att de borgerliga partierna inte vill medverka till att ge de anställda i de små företagen samma trygghet som tillkommer andra grupper av anställda. Vi socialdemokrater vill ge också de anställda i små företag den trygghet som en bra fungerande tillsyn över arbetsmiljön ger. Jag har den förhoppningen, herr talman, att alla de som i denna kammare brukar tala mycket om arbetsmiljöns stora betydelse för de anställda nu tar tillfället i akt och stöder reservationen nr 1 av Göran Karlsson m. fl. Då bidrar ni verksamt till att göra arbetsmiljön bättre för många anställda här i landet, ofta anställda som har en mycket dålig arbetsmiljö på sina arbetsplatser.

Herr talman! Med detta anförande ber jag att få yrka bifall till reservationen nr 1 som fogats vid socialutskottets betänkande nr 24.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag har närmast till uppgift att anlägga några synpunkter på reservationen 2.

Först vill jag emellertid med några ord beröra reservationen 1, som Kjell Nilsson talade om. Jag tycker att utskottets majoritet väl har formulerat motiven för sitt ställningstagande. Det är kanske att ta i i överkant, om man säger att kommunerna inte alls har klarat den här uppgiften. Kommunerna har ju fått det större ansvaret rätt sent. Att det är en viktig uppgift för kommunerna markerades genom att man överförde ansvaret till kommunstyrelserna. Det har ju påbörjats en utbildning för dem som skall sköta arbetet i kommunerna. Utskottet har också klart sagt ifrån att yrkesinspektionen skall se till att det här fungerar. Det är också värdefullt att kommunerna som känner företagen och deras anställda kan lösa frågorna på ett fint och mjukt sätt. Jag tror inte att man skall bortse från den saken. Självfallet skall kontrollen inte eftersättas, och härom har utskottet också uttalat sin mening.

Den vid betänkandet fogade reservationen 2 gäller arbetsmiljögarantilånen. Lånen kom till 1975, och sedan förlängdes de en gång under trepartiregeringens tid. Folkpartiregeringen beslöt strax före årsskiftet att inte förlänga arbetsmiljögarantilånen, trots att det förelåg framställningar härom.

Jag är litet förvånad över att folkpartiet och socialdemokraterna inte har anslutit sig till den väckta motionen. Det rör sig ju om en miljöfråga av stor betydelse, varför det vore logiskt om socialdemokraterna som står bakom reservationen 1 också ansluter sig till reservationen 2. Syftet är ju detsamma.

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

Anledningen till att vi återkommer med en motion är att vi lägger stor vikt vid denna fråga. Vi tycker att beslutet att dra in arbetsmiljögarantilånen är alltför dåligt motiverat. Arbetsmiljögarantilånen tillkom ju som en komplettering till de arbetsmiljöfonder som inrättades vid storföretagen 1974. Avsikten var att kompensera småföretagen och deras anställda för den eftersläpning som man kunde konstatera vid en jämförelse med storföretagens satsningar. Verksamheten har fungerat bra, och man har nästan uteslutande kunnat höra lovord om den. De anställda har betraktat detta som ett värdefullt instrument, och man har kunnat påvisa hur företaget haft möjlighet att använda dessa lån för att förbättra arbetsmiljön.

Landsorganisationen sade i fjol genom sin ordförande Gunnar Nilsson, som sitter här i kammaren, att lånen har fyllt en viktig uppgift. Han betonade just de ökade krav som ställts på småföretagen från tillsynsmyndigheternas sida och föreslog då en förlängning. I år har LO haft en annan inställning. Jag har talat med den tjänsteman som har skrivit yttrandet, och han har sagt att man förutsatte att medel skulle finnas tillgängliga till dess den utredning genomförts som regeringen avsåg skulle sättas i gång. Man ville alltså ha någonting nytt innan man slopade det gamla.

Ingenting negativt finns heller i den utredning som har tagit upp dessa frågor. Industriverket har gjort en utvärdering. Till att börja med kan man konstatera att av tio utvecklingsfonder har nio sagt att lånen är bra och att de vill behålla dem. SHIO, som är småföretagens organisation, har sagt att man vill ha den här låneformen permanent och att man funnit den värdefull. Att då, som folkpartiregeringen gjorde i höstas, slopa den här typen av lån tycker jag är anmärkningsvärt. Man borde först ha tillsatt den utredning som då omnämndes och inväntat resultatet från den, innan man slopade låneformen. Det visar på ett ljumt intresse för de mindre företagen och för de problem de anställda i de företagen har. Det är lika anmärkningsvärt, tycker jag, att socialdemokraterna har stött det regeringsförslaget.

Industriverkets utredning visar att arbetsmiljölån fram till den 30 september i fjol hade beviljats till nära 4 000 företag med 55 000 anställda. Det har mest gällt ventilation, luftrening och liknande insatser, nämligen till 40 %. Förbättringar av personalrum och sanitära förhållanden har också tagit en betydande del av lånen i anspråk, 25 %. I hög grad har de vidtagna åtgärderna avsett förbättringar för de anställda i företagen. 245 milj. kr. har utbetalats.

Initiativ till att få utnyttja lånen har i 10 % av fallen tagits av tillsynsmyndigheterna, säger utredningen. Det visar att det är bra att låneformen har funnits. Inte mindre än 47 % av skyddsombuden har, säger de själva, tagit initiativ till arbetsmiljöförbättrande åtgärder med hjälp av lånen i fråga – och av dessa har i sin tur över 20 % påverkats från facket.

På frågan om det i dag finns lika angelägna arbetsmiljöförbättrande investeringar att göra som de som finansierats genom dessa AG-lån har 40 % av företagsledarna och 38 % av skyddsombuden svarat ja. Det visar att det fortfarande finns stora behov att fylla och att låneformen har stor betydelse.

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

Enligt arbetsmarknadsministern Wirtén skulle ett motiv för att slopa lånen vara att de i huvudsak har använts för sådana miljöförbättrande åtgärder som har tidigare lagts. Men jag tror att man drar en felaktig slutsats av utredningen därvidlag. Visserligen har 55 % av företagsledarna som fått dessa lån sagt att de har tidigare lagt dessa åtgärder med hjälp av lånen. Men det innebär att resterande 45 % av företagsledarna har kunnat konstatera att angelägna åtgärder har kunnat komma till stånd tack vare dessa lån. Många av insatserna hade säkerligen inte kommit till stånd om lånen inte funnits.

I motionen har vi föreslagit att låneformen skall få gälla också 1979 och 1980 och att 150 milj. kr. skall ställas till förfogande som garantilån. Vi har föreslagit att en utredning snabbt utvärderar det hela. Av utskottets betänkande kan man konstatera att en utredning kommer att tillsättas, men vi tycker att man skulle ha behållit den här låneformen under åtminstone två år i avvaktan på utredningens förslag.

Med det anförda vill jag, herr talman, yrka bifall till utskottets hemställan förutom i den del som avser arbetsmiljölånen, där jag yrkar bifall till reservationen 2.

KERSTI SWARTZ (fp):

Herr talman! I socialutskottets betänkande nr 24 behandlas regeringens budgetförslag i vad det avser arbetsmarknadsdepartementet, avsnitt C. Arbetsmiljö, utom förslagen under punkterna C 5–C 8. Vi behandlar också två motioner.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna C 1 och C 2. I anslutning till punkten C 3, Yrkesinspektionen, har väckts en motion, nr 514 av Göran Karlsson m. fl. Vad som yrkas i den motionen har i stort sett framgått av Kjell Nilssons anförande, så det behöver jag inte upprepa. Det framhålls också i motionen att trots socialutskottets kraftfulla uttalande hösten 1977 återkommer kritiken från arbetstagarhåll för brister i den kommunala tillsynen.

Sedan arbetsmiljölagen trädde i kraft har arbetarskyddsverket bedrivit omfattande informationsverksamhet om lagens innehåll. Såväl i det budgetförslag vi nu behandlar som i budgetförslaget 1977/78 tillfördes medel för utbildning och information av kommunala tillsynsmän. Kjell Nilsson påtalade här vissa brister. Kommunen klarar inte denna uppgift; man har inte kompetenta tillsynsmän. Avsikten med dessa satsningar är naturligtvis att man skall få en välbehövlig utbildning. Här pågår alltså ett arbete, och det är angeläget att det fortsätter.

Att kontrollen av arbetsmiljön på mindre arbetsplatser eftersätts kan vi, som poängteras i betänkandet, inte godta. Att samråd och samordning fungerar mellan yrkesinspektionen och kommunala tillsynsmän är en förutsättning för den tillsyn arbetsmiljölagen föreskriver. Om brister i tillsynen kan påvisas i en kommun, åligger det yrkesinspektionen att erinra om de skyldigheter kommunen har enligt lag.

Utskottet vill emellertid framhålla att, enligt vad utskottet inhämtat, utredningen om översyn av yrkesinspektionens distriktsindelning kommer

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

att överväga konsekvenserna för yrkesinspektionens distriktsindelning, resurser och organisation av ett inordnande av den kommunala tillsynen i yrkesinspektionen. Denna utredning, som utvärderar erfarenheterna av den distriktsindelning vi nu har, väntas komma med förslag under innevarande år.

Herr talman! Utskottets majoritet hemställer att riksdagen avslår motionen 514, yrkandena 2 och 3, samt att riksdagen bifaller anslaget till yrkesinspektionen.

Utskottet tillstyrker också regeringens förslag under punkten C 4.

Under punkten C 5 har väckts en motion, nr 1276 av Johan Olsson m. fl., vari hemställs att lånegarantier för arbetsmiljöförbättringar skall lämnas under åren 1979 och 1980 på i princip samma villkor som tidigare varit gällande under 1978, att en garantiram på 150 milj. kr. ställs till förfogande till utgången av år 1980 och att en översyn omgående genomförs om lämpliga villkor för stimulans av arbetsmiljöinsatser i de mindre och medelstora företagen. En motion med samma innehåll behandlades av socialutskottet under hösten 1978. Utskottet avstyrkte då motionen med bl. a. den motiveringen att meningarna om låneformen är delade och att antalet garantilån varit stort men det genomsnittliga lånebeloppet lågt, varför denna låneform medfört förhållandevis stort administrativt arbete. Utskottsmajoriteten delade arbetsmarknadsministerns syn på frågan och tillstyrkte att en utredning tillsattes. Direktiv till denna utredning utarbetas nu inom regeringens kansli. Vi har alltså att förvänta oss resultat av denna utredning och får förmodligen anledning att återkomma till frågan.

Herr talman! Utskottet hemställer att riksdagen avslår motionen 1276. På utskottsmajoritetens vägnar yrkar jag bifall till utskottets hemställan i dess helhet och avslag på reservationerna.

KJELL NILSSON (s):

Herr talman! Får jag först säga till Johan Olsson, som undrar varför vi inte kan biträda reservationen 2, att en grundprincip när vi antog den nya arbetsmiljölagen var att arbetsmiljökostnaderna skulle belasta produktionen och samtliga företagstyper likvärdigt. Det kan då inte vara rimligt att man under hur lång tid som helst går ut och prioriterar en viss företagstyp och ger dessa företag lätnader i de kostnader som förbättrandet av arbetsmiljön innebär.

Landsorganisationen har avstyrkt framställningen. Industriverket säger att det är mycket små belopp som utgår till denna verksamhet, och det medför från vår sida sett att vi yrkar avslag på framställningen.

Om vår reservation nr 1 säger Johan Olsson att kommunerna har fått ansvaret för tillsynen vid de små arbetsplatserna mycket sent. Jag förstår inte vad Johan Olsson menar med det. Jag kom in i arbetslivet i mitten på 1940-talet. Då hade kommunerna denna tillsynsskyldighet. Jag medger, herr talman, att jag inte vet när de fick den. Men den fanns alltså i mitten på 1940-talet, och då tycker jag inte man kan säga att detta är något som kommit sent in i bilden.

Johan Olsson säger att kommunerna känner företagen väl – därför är de lämpliga som tillsynsmyndighet, och de kan sköta tillsynen på ett mjukt sätt. Ja, det är just detta arbetstagarna har reagerat mot, att kommunerna när de någon gång gjort tillsyn har gjort den alldeles för mjukt och för okunnigt. Och med den utveckling som vi har i vårt samhälle och på våra arbetsplatser med olika arbetsmiljörisker, med de kemiska riskerna, så ökar kravet på tillsynsmyndigheten att den skall kunna sköta jobbet, och det är nu sämre än någonsin med den kommunala tillsynen.

Kersti Swartz säger som utskottets talesman att det pågår utbildning av de kommunala tillsynsmännen. Ja, det är mycket litet – det är inte mätbart. Och arbetstagarna i det här landet är inte beredda att vänta hur länge som helst för att få godtagbar arbetsmiljö också på de små arbetsplatserna. Det är rimligt att den kommer snart.

Vidare säger Kersti Swartz att utredningen om yrkesinspektionens organisation pågår. Det kan ju vara lämpligt att man, när man skall ta ställning till om man skall öka antalet yrkesinspektionsdistrikt och vilka regioner de skall omsluta, vet att riksdagen har fattat beslut om att i arbetet skall också den kommunala tillsynen ingå. Jag hävdar att det verkligen måste påverka utredningen i dess arbete, och det är bra att riksdagen redan nu fattar beslut i den riktningen.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag sade, Kjell Nilsson, att kommunerna rätt sent har fått ökat ansvar genom att de här uppgifterna har lagts direkt på kommunstyrelserna. Jag vidhåller alltså att många av dessa frågor kommer man långt – kanske ofta längst – med om man kan lösa dem i samförstånd.

Här har vi varit eniga och lagt stora uppgifter på kommunerna, och jag tror att vi inte skall bortse från att vi även i dessa frågor kan ha stort förtroende för de kommunala myndigheterna och de kommunala förtroendemännen. Vi har kanske olika syn på frågorna, men jag står för denna uppfattning.

Vad sedan gäller arbetsmiljölånen säger Kjell Nilsson att en av anledningarna till att man inte vill tillstyrka reservationen 2 är att man skall jämställa företag av olika kategorier och att kostnaderna för det här skall belasta produktionen. Men något annat har vi heller inte hävdat. Vi har godtagit att man uttaxerar en arbetsgivaravgift för just detta ändamål. Det har vi inte motsatt oss tidigare, utan detta råder det enighet om.

Att man sedan måste ta hänsyn till de mindre företagen trodde jag ändå att Kjell Nilsson var medveten om och kunde vara med på. Statsrådet Ingemund Bengtsson sade, när propositionen lades fram 1975, i stora drag att han ansåg att det var angeläget att stödja de anställda på de mindre arbetsplatserna, och därför måste man tillse att de mindre företagen fick möjligheter att hänga med när det gällde åtgärder för arbetsmiljön. Fortfarande tror jag det är en skillnad. Jag läste alldeles nyss i en tidning från mitt eget län att Iggesund bruk har beslutat att av sina arbetsmiljöfonder, som togs från dess stora vinster 1973–1974, anslå medel till skyddskläder och till fiberpälkskläder för sina anställda. Detta är bara ett exempel, och det visar att de små företagen av

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

naturliga skäl inte kan hänga med de stora.

Kersti Swartz sade att det skall bli en utredning. Jag vill då på nytt betona det orimliga i att man först tar bort möjligheterna att åstadkomma arbetsmiljöförbättringar och att man sedan tillsätter en utredning. Jag har inte varit med om något liknande tidigare. Jag vill rikta en mycket kritisk anmärkning mot regeringen för att den handlar på det sättet i en så viktig miljöfråga.

Det finns också många andra skäl till att vi vill föra fram förslaget om arbetsmiljölån. Ett annat sådant är att arbetsmiljölånen har gett mycket sysselsättning, både på de företag som har fått dessa lån och på många andra företag i branschen. Det är ofta småföretag som har jobbat med arbetsmiljöåtgärderna och leveranser därtill. I och med den nya arbetsmiljölagens tillkomst har kraven ökat – och bara det är ju ett skäl för att inte ta bort arbetsmiljölånen.

Det finns också ett tredje motiv, som jag kanske hinner nämna, nämligen jämställdhetsaspekten. De många kvinnorna som kommer in på arbetsplatserna kräver ökade miljöåtgärder. Även härvidlag finns det skäl för att man hjälper de mindre företagen att leva upp till jämställdhetsdebattens krav genom att bereda dem möjlighet att ta in kvinnor i arbetet.

Jag vill således hävda att reservationen är inne på rätt väg, och jag hoppas att vi kan få ett omtänkande i den här frågan.

KERSTI SWARTZ (fp):

Herr talman! Får jag först till Kjell Nilsson säga att det faktum att den utredning som vi talade om också ser över den kommunala tillsynen visar att man har ett stort intresse för frågan om arbetsmiljöförhållanden, att man följer den och även att man kanske inte är helt övertygad om att allt fungerar som det skall. Jag tror faktiskt att det ligger någonting i det som Kjell Nilsson säger, att det är ganska ojämnt i kommunerna, så att det fungerar bra i en del fall men sämre i andra. Om jag inte är fel underrättad har man t. o. m. inom arbetarskyddsverket gjort någon form av kartläggning av ett par olika alternativ för att se hur det eventuellt skulle kunna gestalta sig vid en överföring. Detta är såvitt jag förstår ett internt arbete som utförs inom verket, men det visar ändå att man har intresse för frågans lösning.

Till Johan Olsson vill jag bara säga att jag tycker att om man erfarit att meningarna om låneformen är delade och om man dessutom kunnat konstatera att den har dragit med sig ett förhållandevis stort administrativt arbete samt om man dessutom har tillsatt en utredning som arbetar, då tycker jag att man kan försvara den linje som utskottsmajoriteten här har följt.

KJELL NILSSON (s):

Herr talman! Johan Olsson sade att utskottet andades tillförsikt beträffande den kommunala tillsynen. Jag skall läsa en bit innantill ur utskottets betänkande. Där står: "Utskottet konstaterade att den kommunala tillsynen i stor utsträckning fungerade mindre tillfredsställande. I den dåvarande situationen ansåg sig utskottet emellertid inte kunna tillstyrka att den kommunala tillsynen skulle överföras till yrkesinspektionen." Detta var

1977. Jag försäkrar, efter studier i det här landet, att den inte har blivit bättre – inte ett uns bättre. Det är klart att man kan säga att det är bra att arbetsmiljöproblemen löses i samförstånd – det tycker också vi på socialdemokratiskt håll, och vi har alltid hävdat att man skall ha samarbete inom arbetsmiljöområdet – men tillsynsmyndigheten måste fungera. Och tillsynsmyndigheten har inte med samförståndet att göra, utan det är mellan arbetstagar- och arbetsgivarparterna som samarbetet i arbetsmiljöfrågorna skall upprätthållas. Tillsynsmyndigheten måste däremot vara oberoende av parterna, och den måste kunna utföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt. Det är möjligt att Johan Olsson tycker att den klarar det, men efter alla de skrivelser och brev som kommer från fackligt håll om detta kan jag försäkra att det tycker inte LO-distrikten, det tycker inte fackföreningarna lokalt och det tycker inte Landsorganisationen, och dessa organisationer har en viss erfarenhet av arbetsmiljöfrågorna.

Vi har rest runt i landet och tittat på förhållandena, och det skulle förvåna mig om arbetarskyddsstyrelsen, som har till uppgift att bevaka arbetsmiljön, kommer till något annat resultat än det att tillsynen bör överföras till yrkesinspektionen. Kommunerna sköter den inte, och det beror på att de inte kan sköta den. Man kan säga som Kersti Swartz att det är ojämnt mellan kommunerna. Ja, det är det, men det är ojämnt från en orimligt låg nivå. Kommunerna saknar totalt kompetens att sköta tillsynen – de är sämre rustade än de regionala skyddsombuden. En sådan tillsyn kan arbetstagar sidan aldrig acceptera.

Garantilånen till arbetsmiljöförbättringar var avsedda för en övergångstid. Mycket små belopp har utbetalats. Om arbetsplatser inte kan betala ut dessa små summor för en dräglig arbetsmiljö för de anställda ifrågasätter vi deras berättigande. Det är väldigt små belopp det rör sig om, och det är en prioritering av vissa grupper av företagare eftersom de får låna pengarna under en tid och slipper ta dem direkt ur sin egen kassa.

Vi behöver ha en bättre situation på detta område. De som vill medverka till att tillsynen över arbetsmiljön blir god även för anställda i små företag röstar på reservationen 1 vid detta betänkande.

JOHAN OLSSON (c):

Herr talman! Jag tror inte att det är klarlagt att tillsynen från kommunerna över lag fungerar dåligt. Det finns naturligtvis exempel på att den inte har skötts riktigt, men det är helt klart att yrkesinspektionen fortfarande har huvudansvaret för tillsynen, det säger utskottet tydligt i sitt betänkande. Yrkesinspektionen skall biträda kommunerna i det här avseendet. Men jag hävdar fortfarande att kommunerna har en stor uppgift att fylla. Genom samarbete och samverkan kan man ofta lösa miljöfrågorna för de anställda vid de små arbetsplatserna snabbare än om man använder alltför byråkratiska metoder.

Både Kjell Nilsson och Kersti Swartz framhöll att lånen till arbetsmiljöförbättringar har varit små och dragit höga administrationskostnader. Utvecklingsfonderna har nu kommit i gång med dessa lån och man har funnit

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

Onsdagen den
28 mars 1979

*Yrkesinspektionen,
m. m.*

rutinerna. Skillnaden i administrativt hänseende mellan dessa lån och övriga lån som utvecklingsfonderna ger är obetydlig och kan inte vara ett skäl för att upphöra med lånen.

Kersti Swartz sade sedan att eftersom meningarna om dessa lån var delade fann arbetsmarknadsministern skäl att slopa dem. Men hur var meningarna delade? Av tio utvecklingsfonder sade nio ja till lånen. SHIO och LO, som yttrade sig härom, hade var sin uppfattning. En stark majoritet var alltså för att man skulle behålla arbetsmiljölånen. Då borde man rimligen använda den vanliga principen att först utreda systemet och sedan eventuellt ta bort det, om man kunde finna bättre lösningar.

Kjell Nilssons uttalande att han i frågasätter berättigandet för de företag som behöver låna upp till 125 000 kr. noterar jag med största förvåning. Det visar på nytt vilken attityd Kjell Nilsson intar till dessa företag, och då förstår jag att det inte är mycket att resonera om. Dessa pengar, som man kan få på fördelaktigare villkor än andra lån, kan vara avgörande – det visar industriverkets utredning – för att miljöförbättringar för de anställda vid småföretagen skall kunna åstadkommas. 75 % av dessa företag har tidigare lagt miljöförbättrande åtgärder tack vare arbetsmiljölånen. Kjell Nilsson borde ta tillbaka uttalandet att de som får dessa små lån inte skulle ha något berättigande.

KJELL NILSSON (s):

Herr talman! Jag har mycket stor tilltro till de allra flesta småföretagarna. Det är inte dem jag talar om utan om de andra som inte vill ha en ordentlig arbetsmiljö.

Sedan säger Johan Olsson att han tror att den kommunala tillsynen fungerar bra. Jag konstaterar bara att han tror det. Arbetarna här i landet vet att den inte fungerar bra, och därför kräver de en ändring.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll vad utskottet i dessa punkter hemställt.

Punkten 3

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Göran Karlsson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Kjell Nilsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten 3 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av Göran Karlsson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Kjell Nilsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 158

Nej – 141

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*De homosexuellas
situation*

M o m. 2

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 4

Utskottets hemställan bifölles.

Punkten 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 2 av Erik Larsson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Erik Larsson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 24 punkten 5 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av Erik Larsson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Erik Larsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 175

Nej – 124

§ 3 De homosexuellas situation

Föredrogs socialutskottets betänkande 1978/79:29 med anledning av motioner om de homosexuellas situation.

I detta betänkande behandlades motionerna

1978/79:602 av Jörn Svensson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen skulle anta av motionärerna framlagt förslag till lag mot diskriminering av homosexuella, och

1978/79:892 av Jörn Svensson m. fl. (vpk), vari hemställdes att riksdagen beslutade att som sin mening uttala att framställningen av homosexualitet i socialstyrelsens sjukdomsklassifikation borde utgå.

Onsdagen den
28 mars 1979

*De homosexuellas
situation*

Utskottet hemställde

1. beträffande lagstiftning mot diskriminering av homosexuella att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:602,
2. beträffande strykning av avsnittet om homosexualitet ur socialstyrelsens sjukdomsklassifikation att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:892.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Vpk har varje år tagit upp olika sidor av diskrimineringen mot homosexuella i sina motioner till riksdagen. Vi har som parti drivit dessa frågor konsekvent. Det är en följd av vår politiska åskådning. Frigörelse från förtryckarsamhället är möjlig bara om alla förtryckta och diskriminerade ställer upp för varandra. Det är också en gammal god, radikal tradition att strida för en öppen, upplyst och fördjupad syn på människans sexualitet – en tradition med rötter i arbetarrörelsens och den kommunistiska rörelsens historia. Arbetarledaren August Bebel var den förste som i ett modernt parlament talade för de homosexuellas frigörelse. Från vår litet mer anspråkslösa standpunkt tycker vi att det förpliktar.

Ett och annat har ju hänt i denna fråga under 1970-talet. Lagutskottet tog 1973 initiativ till ett uttalande om homosexuell samlevnad. sexualbrottslagstiftningen reformerades häromåret efter 35 år, och socialminister Romanus tog initiativ till en utredning om de homosexuellas samhälleliga situation. I alla dessa frågor hade vpk sedan länge motionerat.

Dessa sidor av saken är emellertid trots allt ytföreteelser. En omfattande praktisk diskriminering kvarstår, spridda och djupa fördomar möter överallt i samhället. De homosexuella är särbehandlade i familjerätt, i sociallagstiftning och i värnpliktsammanhang och är i praktiken utestängda från ett flertal yrken. De saknar legalt skydd mot diskriminering. Invandrarna – en annan stor grupp av socialt diskriminerade – har trots allt visst skydd i grundlagen och i lagen om hets mot folkgrupp. Det har inte de homosexuella. Jag nämner detta därför att detta problem nu kan befaras bli skärpt. De homosexuella framträder nu allt oftare öppet med sin homosexualitet – detta är en del av deras frigörelsekamp. Däri utmanar de givetvis fördomarna. I den striden måste samhället ta ställning.

Vi har väckt frågan om en allmän antidiskrimineringslag främst därför att detta är ett omedelbart reformkrav från de homosexuellas egna organisationer.

Socialutskottet vill avslå vår motion.

Herr talman! Under mina åtta år i riksdagen har jag då och då nödgats ha med socialutskottet att göra. Det är nu tyvärr inget som föryngrar en människa. Socialutskottet har alltid i dessa frågor visat tröghet och ovillighet, ytlighet och oförståelse. För att ingen oförtjänt skugga skall falla på dess kanslipersonal vill jag säga att detta enligt min bedömning har sin rot i politiska attityder hos utskottets ledamöter – detta till skillnad från lag- och justitieutskotten, som visat en annan benägenhet att driva på tänkandet. Denna skillnad består fortfarande, att döma av dagens betänkande.

När det gäller motionen om antidiskrimineringslag kan jag ha förståelse för utskottets avslagsyrkande som sådant. Det sitter en utredning med ett brett uppdrag – riksdagen kan under sådana förhållanden inte gärna fatta beslut i strid med gammal praxis. Men ett utskott kan ju genom sin attityd ändå markera att det anser en fråga väsentlig att gå vidare med. Ni kunde ha kostat på er att överlämna motionen till utredningen. Det hade inte inneburit att ni tagit ställning i sak, men det hade understrukt frågans vikt. Men ni har valt den snålaste och mest negativa vägen.

Lika kostligt som avslöjande är dessutom att ni motiverar ert avstyrkande med att det sitter en utredning. Men när vpk tidigare motionerat om en sådan utredning har socialutskottet avvisat tanken. Först är ni mot en utredning. När den sedan efter initiativ från regeringen tvingas på er använder ni den som redskap för att avstyrka andra motioner från vpk. Det är inte särskilt smickrande, även om man inte kan frångå socialutskottet en viss fiffighet i argumenteringen.

Om ni hade skrivit litet mer öppet och förståelsefullt hade jag kanske inte behövt yrka bifall till motion 602. Men med den snorkighet ni visat skall jag som ren och välbehövlig demonstration ändå göra det.

Herr talman! Jag kommer till motion 892. Där är situationen en annan. Där sitter ingen utredning som man kan skylla på. Men också där finner socialutskottet motiv för att vägra göra någonting.

Motion 892 handlar om följande. Socialstyrelsen utger en handbok, kallad Klassifikation över svenska sjukdomar. I denna klassifikation behandlas bl. a. begreppet homosexualitet. Det behandlas under rubriken "mentala rubbningar" och underrubriken "sexuella anomalier". Anomali betyder som bekant ungefär abnormitet eller avvikelse i ordets negativa mening.

Vår motion kräver ett uttalande från riksdagen om att denna klassificering av homosexualitet bör utgå. Den bör utgå därför att hela sammanhanget där den förekommer är grovt diskriminerande mot de homosexuella. Den bör utgå därför att klassifikationens uppläggning i detta stycke är helt ovetenskaplig.

Sexualiteten uppvisar hos människokollektivet ett mycket brett spektrum av beteenden. I varje människas utveckling sker dessutom stora och avgörande skiftningar i beteendena i olika utvecklingsfaser.

Människan är från början psykosexuellt neutral och genomgår under uppväxten och samhällskulturens inverkan skiftande faser. Hur och var i denna utveckling hon stannar upp i olika fixeringar och bindningar är från början omöjligt att förutse. I de flesta sådana bindningar uppnår människan ett individuellt sett någorlunda tillfredsställande utlopp för sina positiva känslor och sitt behov av nära kontakt med medmänniskor. Om hon gör så inom ramen för en hetero- eller homosexuell inriktning saknar betydelse. Båda dessa inriktningar uppvisar inbördes variationer av vidsträckt art. Många heterosexuella beteenden ter sig ur mänsklig upplevelsesynpunkt som mer tveksamma, mer neurotiskt präglade än flertalet homosexuella beteendevarianter. Det finns en rad sexuella beteenden, som är neurotiska och som leder till känslomässig avstängning, till plågsam oförmåga att uppnå

Onsdagen den
28 mars 1979

*De homosexuellas
situation*

positiv känslomässighet. Men det har alls inget med frågan om hetero- eller homosexualitet att göra.

Det är därför fullständigt befängt att ta upp homosexualitet i en sjukdomsklassifikation. Det är inte bara ovetenskapligt från dagens vetenskapliga ståndpunkt. Det har varit ovetenskapligt sedan mer än 60 år tillbaka. Redan gamle Sigmund Freud dokumenterade i sina introduktionsföreläsningar i psykoanalys vid tiden för första världskriget den öppenhet man måste ha inför det mänskliga sexuallivets mångfaldiga uttryckssätt. Att fördomar mot homosexualitet då skall understrykas av den svenska socialstyrelsen i nådens år 1979 är helt oacceptabelt.

Nu utvecklar utskottet vissa ansträngningar för att skynda till socialstyrelsens försvar. Och utskottet producerar under dessa sina ansträngningar en rad ynkliga och obskyra argument. Låt mig, herr talman, ta upp de viktigaste.

För det första säger utskottet att en revision av socialstyrelsens klassifikation pågår. Det är verkligen att hårdra fakta. Riksförbundet för sexuellt likaberättigande – en av de homosexuellas intresseorganisationer – har sedan sju år tillbaka stadigt uppvaktat socialstyrelsen i frågan. Ändå har inget hänt. Då är det väl litet vårdslös hantering att gömma sig bakom påståendet att "revision pågår"?

För det andra säger utskottet, citerande socialstyrelsen, att klassifikationen inte värderar de däri ingående termerna, utan är en rent statistisk nomenklatur. Den förklaringen kan väl utskottet ändå inte ens själv tro på, om de tänker efter det allra minsta?

Om jag har ett system för klassifikation av sjukdomar och i denna klassifikation upptar en viss term under rubriken mental rubbning och sexuell anomali – vad är det om inte en värdering? Jag frågar utskottets talesman rent ut, och jag vill ha svar på frågan: Anser ni att det som är rubricerat som en mänsklig "rubbning" inte är klassificerat som sjukt, inte är utsatt för en värdering? Och anser ni att homosexualitet skall klassificeras som en rubbning, eftersom ni så energiskt täcker upp socialstyrelsen? Hur kan man återge ett påstående om att det är fråga om rent statistisk nomenklatur, när man använder sådana rubriker som rubbning och anomali för att beteckna ett normalt beteende?

Hela ert argument ramlar samman. Det är nämligen så, att homosexualitet som begrepp ursprungligen togs upp i denna klassifikation just därför att det av den mest konservativa och fördomsfulla delen av den internationella läkarkåren faktiskt betraktades som en rubbning, som en icke önskvärd mänsklig avvikelse. Det är ursprunget till dess förekomst i klassifikationen. Men det har utskottet antingen inte förstått eller inte velat låtsas om.

Jag vill fråga utskottets talesman: Har inte utskottet insett att grundfelet i och för sig inte är klassifikationens allmänna eller påstådda karaktär, utan själva det faktum att begreppet homosexualitet över huvud taget förekommer där? Det är någonting som man kan läsa sig till, om man funderar litet över detta. Man kan ju ställa frågan: Varför upptar inte klassifikationen en definition av begreppet heterosexuallitet? Det är ju en klassifikationsterm av

precis samma slag.

Här är bara två ståndpunkter möjliga. Antingen anser man – vilket är den vetenskapliga ståndpunkten – att både homosexualitet och heterosexualitet generellt sett är naturliga och normala mänskliga beteenden. Då har man ingen anledning att ta upp dem i en klassifikation av detta slag. Det finns människor här i världen som är gladlynta, och det finns de som har ett mer trögt temperament. Men ingen kommer väl på den befängda idén att införa begreppen gladlynthet eller eftertänksamhet i någon klassifikation över medicinska begrepp. Varför skall då homosexualitet stå där? Varför är homosexualitet en medicinsk term, om inte heterosexualitet är det? Och varför är inte hat och fördomar mot sexualitet en psykisk rubbning? Det är ju någonting som man eventuellt skulle kunna diskutera. Kan utskottets talesman ge mig en rimlig förklaring som svar på dessa frågor så är jag tacksam.

Sedan kommer utskottet till vad man tydligen tror är det stora, tunga skälet. Klassifikationen grundar sig på en internationell sjukdomsklassifikation, antagen av Världshälsoorganisationen. Och den skall vi vara försiktiga med att ändra i, tycker utskottet. Den anses, enligt betänkandet, vara en tillgång från jämförelse- och kommunikationssynpunkt.

Det tycker jag är ett dråpligt argument. Just detta faktum speglar ju det felaktiga i hela klassifikationen. Den är internationell därför att den speglar de uppfattningar som så att säga är minsta gemensamma nämnare för alla länder. Det är just de mest konservativa läkaropinionerna i de mest konservativa länderna vars värderingar uttrycks i klassifikationen. Det är därför som homosexualiteten presenteras som den gör. Det är därför som klassifikationen från internationell kommunikationssynpunkt är en fara och icke en tillgång, eftersom den internationellt sprider en ovetenskaplig och fördomsfull bild av homosexualitet. Både i Norge och i Förenta staterna har vissa fackförbund inom det psykisk-medicinska behandlingsområdet vägrat att använda klassifikationen, just därför att de anser den felaktig och stötande. Skall vi då i Sverige, där vi officiellt berömmar oss för att vara mot diskriminering av homosexuella, böja oss för den? Det är helt befängt.

Bakom utskottets alla slingerbultar står det ändå klart: klassifikationen av i detta fall homosexualitet är vetenskapligt obrukbar och politiskt skandalös. Därför bör den snarast bort. Riksdagen kan genom en viljeyttring markera detta inför socialstyrelsen. Det är anledningen till att jag yrkar bifall till motionen 892.

NILS CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Jörn Svensson slår in öppna dörrar eller i varje fall dörrar som står alldeles tydligt på glänt.

I betänkandet behandlas två motioner. Den ena begär lagstiftning mot diskriminering av homosexuella. En utredning arbetar, som Jörn Svensson själv har klargjort, sedan drygt ett år med att analysera problemen och, vilket är det viktiga, föreslå åtgärder mot kvarvarande diskriminering.

Vi vet alla att skall man föreslå åtgärder mot diskriminering av någon

folkgrupp, så är det som först kommer i tankarna någon form av lagstiftning. Vi kan alltså vänta ett sådant förslag. Att då i dag ta ställning till ett utan nämnvärd utredning framställt förslag till lagtext ter sig – i varje fall med normalt riksdagssätt att se på saken – något påfallande.

Problemet är alltså, så långt vi för ögonblicket kan komma, löst. Förberedelser för den eventuella lagstiftningen pågår. Det behövdes ingen motion i år. Jag skall gärna ge Jörn Svensson och hans parti en cloge, för det är väl inget tvivel om att ett enträget och ofta skickligt upprepat argumenterande från vpk:s sida för åtgärder mot denna diskrimination har bidragit till att vi har kommit så långt.

Nu är alltså en lagstiftning på väg, och något riksdagsbeslut i dag kan varken göra till eller ifrån.

När det gäller den andra motionen, om den beryktade sjukdomsklassifikationen, gäller någonting liknande. Jörn Svensson återgav i portioner större delen av utskottets text och tolkade den efter sitt behov. Han utelämnade egentligen bara en enda sak, nämligen de allra sista en och en halv raderna i utskottets skrivning om den motionen. Efter att ha nämnt att en revision av klassifikationen enligt uppgifter från socialstyrelsen pågår lägger vi till följande: "Utskottet vill emellertid framhålla att det är angeläget att en sådan revision snarast kommer till stånd."

Om riksdagen ställer sig bakom utskottets skrivning även på den punkten, har Jörn Svensson såvitt jag förstår i stort sett blivit bönhörd. Förteckningen skall revideras. Riksdagen kommer att besluta att det skall göras ett uttalande om att den skall revideras. Därmed borde man kunna uppfatta båda motionerna som rimligen tillmötesgådda.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag hade väl i och för sig från sakens standpunkt önskat att det förhöll sig så enkelt som Nils Carlshamre säger. Men Nils Carlshamre och utskottets övriga ledamöter vet att så enkelt förhåller det sig inte. Det är inte så att jag slår in öppna dörrar.

Jag har ju lärt känna er och era attityder, och det är därför som jag påpekade att den utredning som ni använder som ett huvudargument för att inte vilja säga något mera positivt om den första motionen är en utredning som ni själva var motståndare till på sin tid. Nils Carlshamre röstade emot den här i riksdagen, men nu använder han den som redskap mot mig och mot vpk. Jag tycker inte att sådant där är riktigt trovärdigt.

Hade utskottet däremot föreslagit att motionen skulle skickas över till utredningen med ett påpekande om att frågan är angelägen, så hade det kunnat innebära en positiv markering från riksdagens sida, en uppmaning till utredningen att verkligen ta seriöst på frågan. Det är möjligt att utredningen gör det ändå. Det kan tänkas, i så fall desto bättre. Men det hade sett bra ut med en sådan markering, och det hade kanske varit nyttigt för opinionen utanför detta hus att få en påminnelse om var riksdagen står.

Nils Carlshamre vet f. ö. som representant för det moderata partiet att

enigheten i de här frågorna inte är alldeles total. Jag skall inte vara elak och påminna honom mera om detta tillstånd.

När det gäller den andra frågan säger Nils Carlshamre att det står ju i betänkandet att utskottet anser det angeläget att det sker en revision. Ja visst, men det står inte någonting om hur denna revision då skall se ut. Jag vet mycket väl att socialstyrelsen har hållit på med denna fråga och påstått sig vilja revidera i sju år, men man har inte reviderat.

Jag känner också socialstyrelsens sätt att resonera i fråga om denna revision. Man har velat ändra huvudrubriken "Klassifikation över svenska sjukdomar" till "Klassifikation över svenska sjukdomar m. m." – vad det nu skall vara för revision som innebär att man tar avstånd från fördomar.

Däremot har socialstyrelsen inte uttalat att man inte skall behålla de vedervärdiga rubrikerna om mentala rubbningar osv. Utskottet återger självt, med vad jag uppfattar som gillande, socialstyrelsens argumentering innebärande att man skall vara ytterst försiktig med att revidera innehållet i klassifikationen. Jag tycker att det är litet underligt att utskottet inte till vägledning för den synnerligen tveksamma och rädda socialstyrelsen kunnat klart ange vilken sorts revision utskottet önskar skall ske. Den enda logiska revisionen är ju att begreppet homosexualitet tas bort ur Klassifikation över svenska sjukdomar, och det kunde ni i utskottet ha uttalat, om ni nu verkligen hade tyckt så.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 602 av Jörn Svensson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 29 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarken bifallit motionen nr 602 av Jörn Svensson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	276
Nej	–	12
Avstår	–	3

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*De homosexuellas
situation*

*Vissa handikapp-
frågor*

nr 892 av Jörn Svensson m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Jörn Svensson begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller socialutskottets hemställan i betänkandet nr 29 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarken bifallit motionen nr 892 av Jörn Svensson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Jörn Svensson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	270
Nej	–	19
Avstår	–	3

§ 4 Vissa handikappfrågor

Föredrogs socialutskottets betänkande 1978/79:30 med anledning av motioner om vissa handikappfrågor.

BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! I motionen 511 till årets riksmöte begär jag tillsammans med några partikamrater att riksdagen skall hemställa att regeringen gör en samlad översyn av samhällets åtgärder till stöd för de handikappade barnen och deras familjer och att regeringen skall återkomma till riksdagen med de förslag till förbättringar som en sådan översyn och uppsamling av förslag från olika håll ger anledning till. Bakgrunden är självklar och – hoppas jag – välkänd för kammarkens ledamöter.

För det första är de självklara kraven från de handikappade på ett liv på lika villkor ännu inte uppfyllda, och därför behövs det fortsatta reformer. Insatser för handikappade barn är naturligtvis särskilt viktiga, eftersom så mycket kan göras för att ge dem en möjlighet till ett liv på lika villkor som andra barn.

För det andra har vi börjat få mycket bättre kunskap än vi tidigare haft om att det har stor betydelse att hjälpa inte bara det handikappade barnet självt utan också dess familj, för att dessa åtgärder skall bli tillräckliga och effektiva och för att den familjen också skall kunna fungera på ett något så när normalt sätt.

För det tredje har de nuvarande stödformerna funnits ett antal år, och det finns behov av att se över dem, dra erfarenheter och göra de förbättringar som de kan ge anledning till. Utvecklingen gör också att anpassningar behövs. Det gäller t. ex. en sådan vårdform som vårdbidraget, som vi har påpekat i

motionen och som familjestödsutredningen och för den delen också utskottet har tagit upp.

För det fjärde delas ansvaret för de handikappade barnen och deras familjer samt de insatser som behövs för dem av väldigt många huvudmän, såväl lokalt och regionalt som rikspolitiskt. De olika stödformerna har vuxit fram successivt sida vid sida, och därför skiftar den praktiska verkligheten mycket i olika kommuner och i olika delar av vårt land. Det kan vara lättare att växa upp i en del av landet än det är i en annan.

För det femte har det bedrivits utrednings- och utvecklingsarbete på många händer, ofta föredömligt integrerat med det man har velat göra på t. ex. familjepolitikens område. Men det finns ett behov av att samla upp dessa erfarenheter, och det var detta som föranledde oss att ställa kravet på utredning och förslag om fortsatt reformarbete liksom på att detta skulle ske så att man kunde få ett samlat grepp över situationen.

Jag vill också säga att vi har fått många positiva reaktioner från dem som är direkt berörda. Vi har fått ett mycket starkt stöd för det här kravet på en samlad översyn efter det att vi väckte motionen. Detta krav stämmer också mycket väl överens med de grundprinciper för insatser för de handikappade som utskottet pekar på, nämligen principerna om integration och normalisering. För att en handikappad skall kunna leva ett liv på lika villkor, integrerad i en vanlig vardagsmiljö, krävs det särskilda åtgärder.

Naturligtvis är det bra om man som utskottet skriver behandlar dessa frågor samtidigt med att man utreder frågor om hur familjepolitiken bör utformas i allmänhet liksom barnomsorgsfrågorna och de skolpolitiska frågorna. Men det är också viktigt – och det är poängen med vår motion – att man någon gång försöker komma över splittringen på olika utredningar och på olika huvudmän för att få en samlad och inte minst praktiskt betonad bild av hur man på bästa sätt skall kunna hjälpa det enskilda barnet och den enskilda familjen. Jag vill dra parallellen med att man inte tvekar att göra en sådan samlad översyn och föreslå samlade insatser när det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder för de handikappade.

Utskottet har – och något annat skulle bara fattas – instämt i fråga om vårt allmänna krav på att det behövs fortsatt uppmärksamhet och fortsatta reformer för de handikappade barnen och deras familjer. Utskottet instämmer också i våra påpekanden på flera särskilda områden, men man gör det genom att hänvisa till pågående eller kommande utredningar på skilda delområden. Så är det t. ex. när det gäller det ekonomiska stödet till de handikappade barnen och deras familjer. Där visar utskottet bl. a. på den nya utredning om vårdbidraget som aviseras i den nyss framlagda familjepolitiska propositionen. Självfallet tillgodoses därigenom vårt krav på en översyn av vårdbidraget, och det är bra.

Däremot är det tveksamt om man här så mycket att vänta sig av den utredning om barnfamiljernas, särskilt flerbarnsfamiljernas, situation som också skall tillsättas inom kort. Utskottet skriver att man förutsätter att den utredningen skall behandla dessa frågor, men ingenting av det som hittills är känt beträffande vad utredningen skall syssla med tyder på detta.

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa handikapp-
frågor*

Onsdagen den
28 mars 1979

*Vissa handikapp-
frågor*

Utskottet hänvisar också till omsorgskommitténs uppdrag och den helhetssyn på de handikappade barnens och deras familjers situation som omsorgskommittén liksom vi vill lägga på de åtgärder som behövs. Vi hoppas naturligtvis att omsorgskommittén skall lyckas med detta, men inget övertygande är anfört i utskottsbetänkandet eller någon annanstans som tyder på att man inom omsorgskommittén skall kunna ta ett så stort samlat grepp som vi vill ha.

Herr talman! Tyvärr har utskottet bara gått oss halvvägs till mötes i våra krav. Man har missat kravet på ett samlat grepp om dessa frågor och kravet på att riksdagen skulle begära förslag till åtgärder från regeringen. Det tycker vi är onödigt ogeneröst och oambitiöst från utskottets och riksdagens sida. Samtidigt förstår vi att det är ganska meningslöst att mot ett enigt utskott yrka bifall till motionen, och därför skall jag inte göra det, men jag vill säga att vi och många andra i samhället mycket uppmärksam kommer att följa utvecklingen på det här området. Jag förutsätter att det blir nödvändigt att återkomma med dessa krav.

Under detta anförande övertog talmannen ledningen av kammarrens förhandlingar.

NILS CARLSHAMRE (m):

Herr talman! Eftersom Birgitta Dahl inte ställde något yrkande är det kanske onödigt att ge någon kommentar till utskottets skrivning. Låt mig bara säga så mycket att Birgitta Dahl har alldeles rätt när hon säger att det bara skulle fattas att utskottsmajoriteten och riksdagen inte hade ställt sig bakom kravet på ett fortsatt reformarbete på handikappområdet. Självfallet är vi alla överens om det.

Det är nog ganska enkelt. Vi är alla överens om att det krävs ett fortsatt energiskt reformarbete på det här området. Det man inte är överens om är att det nu behövs ytterligare en utredning. Det har under de senaste åren gjorts åtskilliga utredningar på handikappområdet, men deras förslag är ännu långt ifrån genomförda. Vi har sysselsättningsutredningens förslag som vi arbetar med. Det kommer. En hel del är snart klart. Vi har den s. k. HAKO-utredningen, dvs. utredningen om kommunikationsfrågorna. Under våren kommer en del, men det är ännu inte färdigt. Vi har omsorgskommitténs förslag som Birgitta Dahl säkert vet har lagts fram. Av omständigheternas makt ser kommittén ut att utvecklas till något mer än vad som från början var tänkt. Det är en kommitté som inte bara sysslar med omsorgsvården och omsorgslagstiftningen, utan som har blivit något av en övergripande utredning, framför allt när det gäller de handikappade barnens problem. Det är andra ting än ytterligare utredningar som just nu är det mest angelägna, och jag försäkrar Birgitta Dahl att jag skall vara den förste att vara med på ett förslag att gå vidare så fort vi har hunnit att utnyttja det utredningsmaterial som redan ligger färdigt. Jag tror att riksdagen vid ett sådant tillfälle inte på något sätt kommer att ställa sig avvisande, men just nu har vi händerna fulla när det gäller att genomföra förslag som redan är framlagda av nyligen eller för

någon tid sedan färdiga utredningar. Vi har också att vänta ytterligare förslag från pågående utredningar. Innan vi går vidare med utredningsarbetet, skall vi göra själva arbetet färdigt. Det är egentligen bara det som skiljer oss åt.

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

BIRGITTA DAHL (s):

Herr talman! Jag gjordes uppmärksam på de här frågorna av både enskilda personer och organisationer som är verksamma inom handikappområdet och i mitt eget parti – och dessutom av landstingspolitiker. Jag började då att sätta mig in i frågorna, och det som då slog mig var den snårskog som finns av pågående, just avslutade eller kommande utredningar. Det är nästan omöjligt att hitta rätt i denna snårskog, kanske t. o. m. för en regering, ett landsting eller en kommun, som skall samla sig till åtgärder. Därför blev den självklara slutsatsen för mig och dem som jag nu diskuterade de här frågorna med att det behövs inte så oerhört många utredningar utan den samlade översyn och de förslag till åtgärder med ett samlat grepp som vi begär.

Herr talman! Det inlägg som herr Carlshamre nu gjorde har bestyrkt mig i min åsikt. Nu hoppas jag att man på flera håll så snart som möjligt upptäcker att vad som behövs är att man samlar ihop förslagen – det handlade mitt inlägg också om – och lägger fram förslag till åtgärder, så att ett fortsatt reformarbete blir möjligt. Jag delar fullständigt den uppfattningen att vi i första hand inte behöver fortsätta utredningar. Däremot bör vi föra ihop olika utredningsförslag och lägga fram förslag till åtgärder.

Överläggningen var härmed slutad.

Utskottets hemställan bifölles.

§ 5 Stöd till idrotten

Föredrogs kulturutskottets betänkande 1978/79:22 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag till stöd till idrotten jämte motioner.

TALMANNEN:

I fråga om detta betänkande hålles gemensam överläggning för punkterna 1 och 2. Under den gemensamma överläggningen får yrkanden framställas beträffande båda punkterna i betänkandet.

Punkten 1 (Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.)

Regeringen hade i propositionen 1978/79:100, bil. 13 (jordbruksdepartementet) under punkten 11 (s. 133–135) föreslagit riksdagen att till Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 130 850 000 kr.

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1978/79:1112 av Gösta Bohman m. fl. (m), vari yrkats att riksdagen uttalade att det statliga stödet till idrotten borde utbetalas över en enda huvudtitel.

1978/79:1648 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari såvitt nu var i fråga yrkats

1. att riksdagen beslutade att till idrottsrörelsen anslå 250 000 000 kr. motsvarande 50 % av tipsmedlen sedan vinsterna utbetalats, varav 190 000 000 kr. till Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. samt göra den ökade satsning på detta område som förordats i motionen (del av yrkande 1),

2. att riksdagen hos regeringen begärde utredning om nödvändiga åtgärder för att bryta kommersialiseringens allt hårdare grepp över idrottsrörelsen.

1978/79:2129 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga yrkats att riksdagen beslutade

1. att anslaget Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 upptogs till 136 870 000 kr. i enlighet med Riksidrottsförbundets begäran,

2. att uttala att ett särskilt kultur- och idrottsdepartement borde inrättas,

3. att hos regeringen hemställa om förslag om aktivitetsstöd för kvinno-idrotten (yrkandet 4),

4. att hos regeringen hemställa om förslag till subventioner av idrottsresor i enlighet med motionens riktlinjer (yrkandet 5),

5. att uttala sig för det i motionen angivna programmet för åtgärder mot kommersialiseringen av idrotten och hos regeringen hemställa om initiativ som innebar programmets genomförande (yrkandet 6),

6. att uttala sig för vad som i motionen i övrigt anförts om idrottspolitiken (yrkandet 7).

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1112,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2129, yrkandet 2,

3. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionerna 1978/79:1648, yrkandet 1, såvitt nu var i fråga, och 1978/79:2129, yrkandet 1, till Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisade ett reservationsanslag av 130 850 000 kr.,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2129, yrkandena 4,5,6 och 7,

5. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1648, yrkandet 2.

Reservation hade avgivits

1. beträffande utbetalande av det statliga stödet till idrotten över en huvudtitel av Tore Nilsson (m) och Ingrid Diesen (m) som ansett att utskottet

under 1 bort hemställa

att riksdagen skulle bifalla motionen 1978/79:1112.

Punkten 2 (Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m.)

Regeringen hade under punkten 1 2 (s. 135–139) föreslagit riksdagen att till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 35 400 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1978/79:897 av Bertil Dahlén (fp).

1978/79:901 av Carl-Wilhelm Lothigius (m),

1978/79:1308 av Filip Johansson (c) och Torsten Stridsman (c),

1978/79:1311 av Rune Jonsson i Husum m. fl. (s), vari yrkats att riksdagen beslutade som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att realisera 1975 års rekreationspolitiska målsättning.

1978/79:1468 av Alf Wennerfors (m),

1978/79:1640 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari yrkats att riksdagen beslutade att hos regeringen hemställa om förslag till statligt stöd till nya idrottsanläggningar som kunde ge 1 000 nya arbetstillfällen.

1978/79:1648 av Rolf Hagel (apk), och Alf Lövenborg (apk), vari såvitt nu var i fråga yrkats att riksdagen beslutade att till idrottsrörelsen anslå 250 000 000 kr. motsvarande 50 % av tipsmedlen sedan vinsterna utbetalats, varav 60 000 000 kr. till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 37 600 000 kr. (yrkandet 1),

1978/79:2119 av Anders Dahlgren m. fl. (c), vari såvitt nu var i fråga yrkats att riksdagen beslutade att till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 37 600 000 kr. (yrkandet 1),

1978/79:2123 av Olle Eriksson (c) och Rune Johansson i Ämål (s), vari yrkats att riksdagen hos regeringen begärde att åtgärder i linje med rekreationsberedningens förslag snarast framlades för riksdagens ställningstagande.

1978/79:2125 av Svante Lundkvist m. fl. (s), vari yrkats att riksdagen skulle

1. till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 3 700 000 kr. förhöjt

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

reservationsanslag,

2. besluta att 5 000 000 kr. ur anslaget Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. användes för i motionen angivna planeringsinsatser inom de primära rekreatiomsområdena,

1978/79:2129 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga yrkats att riksdagen hos regeringen hemställde om särskilt förslag om kraftigt ökat stöd till byggande av idrottsanläggningar (yrkandet 3), och

1978/79:2137 av Svante Lundkvist m. fl. (s), vari yrkats att riksdagen till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisade ett i förhållande till regeringens förslag med 3 700 000 kr. förhöjt reservationsanslag att användas för i motionen angivet syfte.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1640,
2. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:2129, yrkandet 3,
3. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1648,
4. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100 och motionerna 1978/79:1648, yrkandet 1, såvitt nu var i fråga, och 1978/79:2119, yrkandet 1, samt med bifall till motionerna 1978/79:2125 och 1978/79:2137 till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisade ett reservationsanslag av 39 100 000 kr.,
5. att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1978/79:1311 och 1978/79:2123 anfört om den fortsatta handläggningen av rekreatiomsberedningens rapport,
6. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:1308,
7. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:897,
8. att riksdagen skulle avslå motionen 1978/79:901.

Reservationer hade avgivits beträffande anslagsbeloppet

2. av Tore Nilsson (m), Ingegärd Fränkel (fp), Ingrid Diesen (m) och Gunnar Richardson (fp) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79:100 och med avslag på motionerna 1978/79:1648, yrkandet 1, såvitt nu var i fråga, 1978/79:2119, yrkandet 1, 1978/79:2125 och 1978/79:2137 till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisade ett reservationsanslag av 35 400 000 kr.,

3. av Olle Eriksson, Karl-Eric Norrby och Kerstin Göthberg (samtliga c) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79:100 samt motionerna 1978/79:1648, yrkandet 1, såvitt nu var i fråga, 1978/79:2125 och 1978/79:2137 ävensom med bifall till motionen 1978/79:2119, yrkandet 1, till Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. för budgetåret 1979/80 anvisade ett reservationsanslag av 37 600 000 kr.

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

Herr talman! Kulturrutskottets betänkande nr 22 gäller stöd till idrotten uppdelat på två punkter, dels organisationsstöd och dels anläggningsstöd. Under den sistnämnda punkten anläggningsstöd har rekreationsfrågorna fått ett större utrymme än vanligt, bl. a. på grund av att en rad motioner har väckts som berör dessa frågor. Jag kommer att i detta inlägg, utöver motionerna, beröra de viktiga rekreationsfrågorna i stort.

Efter flera års utredande i början av 1970-talet tog riksdagen 1975 ett rekreationspolitiskt beslut med förslag till planering och samordning av samhällets insatser för rekreation och turism. Detta beslut innebar bl. a. att man från samhällets sida skulle medverka till att ge alla människor oavsett inkomst, ålder, handikapp etc. rimliga möjligheter att tillgodose det allt angelägnare behovet av rekreation och avkoppling genom friluftsliv, natur- och kulturupplevelser. I samma riksdagsbeslut utpekades 25 primära rekreati-onsområden som lämpliga för en utbyggnad för breda konsumentgrupper. Beslutet medförde också att en särskild rekreationsberedning tillsattes för att bl. a. planera och samordna de statliga insatserna för rekreation.

Vad som saknades i 1975 års beslut var bl. a. att det inte anvisades någon strategi för rekreationsområdenas utbyggnad och ekonomiska resurser så att man genom planering och investeringar i områdena skulle kunna förverkliga den rekreationspolitiska målsättningen.

Utvecklingen i de primära rekreationsområdena är nu i vissa viktiga avseenden på väg i en annan riktning än vad 1975 års riksdag beslutade. Exempelvis visar lantmäteristyrelsens senaste rapport att en intensiv exploatering sker när det gäller enskild fritidsbebyggelse i vissa av de mest attraktiva rekreationsområdena, och så gott som ingenting händer vad avser att försöka göra situationen bättre för de stora befolkningsgrupper som jag tidigare nämnde. Här gäller det att bryta den utvecklingen, och det kan ske i första hand genom att man följer upp rekreationsberedningens förslag och därmed ger berörda kommuner ett aktivt stöd till planering och markpolitiska åtgärder samt anvisar medel till investeringar, främst i gemensamhetsanläggningar.

Rekreationsberedningen avlämnade för ca ett år sedan ett betänkande, där en rad förslag till åtgärder presenterades, förslag som låg i linje med de av riksdagen beslutade principerna. Dessa förslag har blivit mycket positivt behandlade av en lång rad remissinstanser. Vidare kan nämnas att naturvårdsverket i slutet av förra året sände en skrivelse till regeringen, där man ville göra regeringen uppmärksam på de problem som finns. Verket vädjade också till regeringen om ett snabbt realiserande av rekreationsberedningens förslag för att man därigenom skulle kunna vända på utvecklingen inom rekreationssektorn. Liknande synpunkter har framförts av planverket och länsstyrelser vid remissbehandlingen av den fysiska riksplaneringens planeringsskede.

De förväntningar som här fanns på regeringen grusades emellertid när budgetpropositionen presenterades. 1,3 milj. kr. till planeringsinsatser var allt som fanns med, och vad värre var avsåg inte statsrådet att nu lägga fram något

förslag i linje med vad rekreationsberedningen hade föreslagit. Jag ställer mig frågande inför de motiveringar som statsrådet anför, i synnerhet som regeringen borde vara på det klara med den situation som råder. Statsrådet anför i propositionen bl. a. att remissutlåtandena visar att flera väsentliga frågor är otillräckligt belysta och att en kompletterande fritidspolitisk utredning skall tillsättas, som kan ge underlag för en samlad bedömning av det fritidspolitiska området.

När det till att börja med gäller remissvaren till rekreationsberedningens betänkande vill jag slå fast att man sällan får så många positiva och så få negativa remissvar med anledning av utredningsbetänkanden som i detta fall. Då oklarhet råder på vissa håll beträffande remissvaren vill jag ge några exempel på hur positiva dessa var:

1. När det gäller allmänna sammanfattande synpunkter var 82 remissvar positiva och 1 negativt.

2. När det gäller förslaget att redan befintliga statliga stödformer ändras så att de bättre kan nyttjas för planering och investering för turism och rekreation var 89 svar positiva och 2 negativa.

3. När det gäller förslaget att stimulera ett ökat nyttjande av befintlig fritidsbebyggelse samt stimulera s. k. glesbygdsturism var 76 svar positiva och 6 negativa.

4. När det gäller förslag till lånefond för markförvärv för rekreationsändamål – (15 milj./år) – var 100 remissvar positiva och 5 negativa.

5. När det gäller förslaget att ett nytt rekreationspolitiskt investeringsstöd skall inrättas – (lån och/eller bidrag) uppgående till 50 milj. kr. per år – var det 103 positiva svar och 2 negativa.

6. Stöd till utvecklingsprogram för turism och rekreation för viktigare rekreationsområden: 51 positiva svar och inget negativt.

7. Särskilda insatser i fem primära rekreationsområden: 71 positiva svar och 7 negativa.

8. Fortsatt utredningsarbete: 69 positiva och 2 negativa svar.

Det är som synes helt övervägande positiva remissvar.

I övriga uttalanden som fogats till vissa av remissvaren framhålls behovet av en bättre administrativ samordning av samhällets åtgärder inom rekreationssektorn och behovet av en bedömning av denna sektor i samhällsekonomiskt och näringspolitiskt hänseende. Att bl. a. för dessa sakers skull lägga de viktiga rekreationspolitiska frågorna mer eller mindre åt sidan och avvakta ytterligare år av utredande – det vore att misstolka 1975 års rekreationspolitiska beslut, och det vore ytterst beklagligt för hela rekreationssektorn.

Under allmänna motionstiden togs rekreationsfrågorna upp i olika motioner. I två motioner från socialdemokraterna och centerpartiet, nr 1311 och 2123, yrkades att riksdagen hos regeringen skall begära att förslag om åtgärder i linje med rekreationsberedningens förslag snarast läggs fram för riksdagen. Ett enigt utskott betonar i likhet med motionärerna behovet av ökade resurser på området i fråga för att nå de rekreationspolitiska mål som det rått stor enighet om. Vidare anför utskottet i anslutning till tillkännagivandet om behovet av en kompletterande fritidspolitisk utredning, att detta givetvis inte

skall tolkas så att utredningsarbetet får förhindra varje ställningstagande till förslagen i rekreationsberedningens rapport. Denna bör läggas till grund för beslut av statsmakterna – och vad utskottet med anledning av motionerna 1311 och 2123 anfört om den fortsatta behandlingen av rekreationsberedningens förslag bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

När det däremot gäller storleken på anslaget för utarbetande av utvecklingsprogram i de primära rekreationsområdena, har det inte gått att få ett enigt utskott. Utskottsmajoriteten – socialdemokraterna – vill för detta ändamål föreslå 5 milj. kr. Reservationen 3, bakom vilken centerledamöterna står, vill anvisa 3,5 milj. kr. Det är samma belopp som naturvårdsverket äskar för att kunna genomföra nämnda planeringsinsatser. Folkpartiets och moderaternas ledamöter i utskottet vill i reservationen 2 inte anvisa några ytterligare medel utöver vad budgetpropositionen föreslår, 1,3 milj. kr. Det är ett belopp som är helt otillräckligt om man vill att rekreationsberedningen skall kunna genomföra bl. a. förväntade och nödvändiga planeringsinsatser.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till reservationen 3 vid punkten 2, och i övrigt vill jag yrka bifall till utskottets hemställan. Om reservationen 3 faller i kontrapositionsvoteringen, så kommer centerledamöterna i huvudvoteringen att avstå.

TORE NILSSON (m):

Herr talman! Moderata samlingspartiet har i motionen 1108 i avsnittet Fritid i frihet tagit upp också stödet till idrotten. Jag vill gärna citera några meningar från denna motion:

”Idrotts- och friluftsrörelsen är ovärderlig i vårt samhällsliv – inte minst ur social synvinkel. För en stor del av befolkningen utgör idrotten den viktigaste fritidssysselsättningen. Den har en allt större betydelse för medborgarnas hälsa, och är ett viktigt led i den förebyggande hälsovården.

— — —

Enligt vår mening är alla former av idrottsutövning likvärdiga.”

Detta kanske lockar någon att närmare studera det här mycket läsvärda avsnittet i denna synnerligen trevliga motion.

Med anledning av detta avsnitt i partimotionen finns också ett yrkande som kortfattat och kärnfullt lyder att moderata samlingspartiet vill ”att det statliga stödet till idrotten sammanförs till en huvudtitel”. Detta har nu majoriteten i kulturutskottet avvisat med en kort motivering:

”Enligt regeringsformen fördelar regeringen ärenden mellan departementen. Det ankommer alltså på regeringen att ta ställning till hur arbetet inom regeringens kansli skall organiseras så att det bedrivs på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.”

Det kan också vi som är reservanter gå med på – detta är ju fullt klart, fullt riktigt och oemotsägligt. Men det hindrar inte att riksdagen kan säga vad den tänker om hur arbetet skall förenklas eller effektiviseras. Det är ju inte så att vi går in och begär att nu skall riksdagen *besluta* att regeringen skall göra så eller

så, utan detta är en tanke med anledning av att det anslag som kommer idrotten till del är uppsplittrat på flera huvudtitlar.

Mot denna bakgrund har Ingrid Diesen och jag till kulturutskottets betänkande nr 22 fogat en reservation, nr 1, som följer upp klämman i partimotionen, och jag vill här helt kort yrka bifall till den reservationen, som alltså återfinns i trycket.

ARNE REMGÅRD (fp):

Herr talman! Utskottet har haft att behandla flera motioner med förslag om förstärkta statliga insatser för rekreation och turism. I tre av dessa motioner föreslås ökad medelsanvisning till planering inom de primära rekreatiionsområdena. I budgetpropositionen har förordats att 1,3 milj. kr. ställs till förfogande för ändamålet. Utskottsmajoriteten har ställt sig positiv till motionärernas önskemål om ökad medelsanvisning och föreslår att för ändamålet beräknas 3,7 milj. kr. mer än vad som föreslagits i propositionen.

I budgetpropositionen har emellertid regeringen anmält en kompletterande och kartläggande utredning på det rekreatiionspolitiska området. Bakgrunden är dels riksdagens uttalande i kulturutskottets betänkande 1978/79:15 om behovet av vissa kompletterande utredningsinsatser på det rekreatiionspolitiska området, dels rekreatiionsberedningens rapport i departementsskrivelse från jordbruksdepartementet 1978:2 och en omfattande remissbehandling av densamma.

Utöver förslag till statliga insatser på det rekreatiionspolitiska området krävde rekreatiionsberedningen också att bl. a. samhällsekonomiska, näringspolitiska och socialrekreativa frågor samt transport/kommunikationsförhållanden m. m. borde utredas ytterligare. Detta yrkande gavs av remissinstanserna ett starkt stöd. Remissinstanserna förordade också att den administrativa samordningen av rekreatiionssektorn skulle ses över, en fråga som beredningen inte berört i sin rapport. En ytterligare belysning krävs alltså för att möjliggöra en samlad bedömning av de rekreatiionspolitiska insatserna.

De 1,3 milj. kr. som föreslås i budgetpropositionen är avsedda för att påbörja programarbetet i de primära rekreatiionsområdena efter förslag från rekreatiionsberedningen. Beredningen sammankopplade i sin rapport programarbetet med beslut om ett ekonomiskt åtgärdsprogram – vilket således kräver ytterligare utredning. I avsaknad av ett samlat ekonomiskt åtgärdsprogram och med hänsyn till planerad, kompletterande utredning kan programarbetet i ett kärvt ekonomiskt läge – som vi nu befinner oss i – bedrivas i något lugnare takt. Medelsanvisningen kan ske etappvis. Budgetpropositionens förslag om en 1,3 milj. kr. i år förefaller då rimligt.

Jag vill också påminna om vad finansutskottet framhöll i sitt av riksdagen den 28 februari i år godkända betänkande: "Även finansutskottet vill starkt understryka vikten av att samtliga utskott vid sin beredning av budgetens olika delar intar en mycket restriktiv hållning. I de fall utskotten finner att större utgifter än regeringen föreslagit i något fall är angelägna bör förslag om

utgiftsökningar så långt möjligt åtföljas av förslag till besparingar på andra punkter.”

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen 2.

LARS-OVE HAGBERG (vpk):

Herr talman! Idrotten är en mycket viktig del av den mänskliga kulturen. Idrotten är också ett uttryck för människans naturliga behov av kroppslig aktivitet.

Betraktat ur det perspektivet lever vi i dag i ett aktivitetsfientligt samhälle. Idrott och fysisk fostran är ingen naturlig del av vårt arbetsliv och ingen naturlig del av vår fritid på grund av många sociala hinder. Det finns också många ekonomiska hinder för idrottsutövandet.

Sett ur detta perspektiv är det alltför många – och det blir allt fler – som hellre vill tillhöra ”idrottens svans” än själva utföra idrott eller idka fysisk fostran. Aktivitetsfientligheten ligger även i själva synen på idrotten, som har ett stort ansvar, och idrotten har dessutom många negativa moment.

Tävlingsmomentet är ett sådant. Intresset fokuseras då kring den bäste, och den som hamnat längst bak eller som förlorat finner många gånger att det inte är meningsfullt att vara med längre. Det handlar om penningjakten kring idrottstjärnorna, som snedvrider allas syn på idrottens roll, och de breda folklagen får felaktiga idolbilder. Massmedia kan inte göra ett idrottsreferat utan att nämna hur mycket pengar en idrottsman har fått.

Idrotten återspeglar alltså samhällsförhållandena. När samhället är så genomkommersialiserat att det gäller att försöka slå mynt av allt, sätter detta sina spår även i idrotten. Vi får en helt igenom kommersialiserad elitidrott, vars utövare ofta får agera levande reklampelare, där betalning ofta får ersätta kamratskap. Lag måste vara lönsamma reklaminvesteringar, om de skall få ”sponsorer”. Stjärn- och elitkult sätter sina spår i allt tidigare åldrar. Vi vet att utslagningen är hård. Och alla vilkas idrottande inte leder till de mest publikknipande – och de högst reklamvärda – topprestationerna får idrotta på sämre villkor. Detta gäller det övervägande flertalet kvinnliga idrottsutövare, det gäller män som kommit upp i åldrar där toppresultat inte längre kan nås, det gäller ungdomar som inte bedöms som tillräckligt idrottsligt utvecklingsbara och det gäller handikappade.

Därför är idrottens möjligheter och den människosyn som bör prägla den idrottsliga verksamheten i högsta grad politiska frågor.

Av den anledningen blir också en anslutning till 1970-års idrottspolitiska beslut, som har allmänna och positiva uttalanden till förmån för bredd- och motionsidrott, ganska meningslös, om inte de politiskt ansvariga driver igenom dessa målsättningar genom att ta ett direkt ansvar. I dag förlitar vi oss helt på att idrottsrörelsen själv skall göra det och klara av dessa målsättningar, åtminstone om man får döma av svaren på den motion av vänsterpartiet kommunisterna som behandlas i det här betänkandet. Där hänvisas ideligen till idrottsrörelsen. Men en idrottsrörelse som anpassar sig till dagens förhållanden, som valt sina ledare därefter och verkar därefter, kan inte göra detta. Att radikalt bryta med dagens inriktning av idrotten till förmån för

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

bredd- och motionsidrotten kan bara göras av de politiskt ansvariga.

Ett av de beslut som politikerna kan fatta är att åtminstone bifalla riksidrottsförbundets begäran om att i organisationsstöd få drygt 6 milj. kr. mer än vad regeringen föreslår. Naturligtvis behövs mycket mer statliga pengar i idrotten för att minska behovet av "välvilja" från näringslivet.

De kommersiella intressena inom idrotten finns främst på elitnivå. Elitidrott är inte alltid detsamma som de hårt kommersialiserade professionella shower som massmedia så hårt favoriserar. Elitidrott är en viktig del i idrotten, den är framsprungen ur breddidrotten och är dess logiska fortsättning. Elitidrott är endast berättigad om den fyller rollen att stimulera till breddidrott och till motionsutövning. Elitidrotten har i ett samhälle inget egenvärde, den kan bara ha sitt berättigande i samband med breddidrott.

Motsättningen mellan elit- och breddidrott är konstlad men har blivit en realitet genom kommersialismens inbrytning inom idrottsrörelsen. Självfallet måste, som vi pekar på i motionen 2129, en breddidrott som fotboll utövas i form av matcher, och ett seriesystem är sedan bara en naturlig fortsättning. Men när de kommersiella intressena bryter in uppstår en ny dimension. Då kan nedflyttning i en serie bli ekonomisk katastrof för en klubb och då kommer spelarköpen, då hotas lagandan, då spräcks småklubbers kamratgång och de egna avancemangsmöjligheterna av storlagens värvar osv. Samtidigt rycks ofta den enskilde idrottsutövaren in i ett liv där han eller hon måste topprestera och där den sociala tryggheten minskar med "marknadsvärdet". Det finns självfallet inget att invända mot att någon byter klubb av sportsliga eller andra skäl, men tendensen är tydlig – det är pengarna som styr och det är de som räknas.

Skall idrotten kunna befrias från kommersialismens grepp krävs kraftiga samhällsinsatser. Det räcker då inte bara med ökade anslag. Det är en omöjlig uppgift för idrottsrörelsen att i vårt genomkommercialiserade samhälle bryta med kommersialismen utan medvetna politiska åtgärder av staten och kommunerna. Vi har pekat på några punkter i ett program för att stärka en vettig elitidrottsutövning:

1. Ökat utrymme för idrott i skolorna så att all idrott för barn under 13 år bedrivs inom skolorna, vilket gör att alltför tidig idrottsspecialisering och utslagning undviks.

2. Alla tränare och personer med viktiga ledaruppdrag bör arvoderas på samma grunder som studieledare inom studieförbunden, och idrottsrörelsen bör jämföras med studieförbunden i bidragsavseende härvidlag.

3. Subventionera idrottsklubbers idrottsresor på kollektiva färdmedel!

4. En utredning bör tillsättas som överväger statliga stipendieformer och åtgärder för social trygghet åt idrottsutövare på elitnivå på grunder som undviker skapandet av en "idrottsadel".

5. Gymnastik- och idrottshögskolan bör omfattas av samma ideologi som idrotten i övrigt och bör öppna portarna för duktiga idrottare, som är intresserade att bli tränare eller ledare även om deras teoretiska betyg är låga. GIH:s utbildning bör omformas så att det blir möjligt att kombinera GIH-studier med kvalificerad elitidrottsträning. Lokalerna på GIH bör

byggas ut för forskning, försöksverksamhet, träning osv.

6. Idrott bör införas som ämne vid våra universitet.

Utskottet svarar på vår motion 2129 om den kommersiella idrotten och ett åtgärdsprogram enligt yrkande 6 i motionen att man inte vill göra någonting utan hänvisar till riksidrottsstyrelsens utredning som f. n. remissbehandlas. Man skulle kunna tro att utskottet inte har tagit del av rapporten och tror att åtgärder kommer att vidtas. I stället är det ju så att rapporten inte för fram några förslag till avgörande förändringar i idrottens förhållande till de kommersiella intressena. Avstyrkandet av motionen måste därför ses som ett ställningstagande för att nuvarande helt otillfredsställande ordning skall få råda även i fortsättningen.

När samhället är inpyrt av öppet och dolt kvinnoförtryck återfinns detta också inom idrotten. Kvinnorna får sämre möjligheter att utöva sin idrott, sämre möjligheter att träna och deras prestationer blir ofta förbigångna med tystnad eller förringade. En stockkonservativ idealbild av den passiva, svaga kvinnan avhåller många kvinnor från att utveckla sina idrottsanlag. Därför anser vi att särskilt stöd måste sättas in för kvinnoidrotten. Visserligen finns det ansatser till en förbättring, men kvinnodiskrimineringen är fortfarande mycket stark inom idrotten. Ett aktivitetsstöd, som klubbar skall kunna söka, för kvinnlig idrott bör vara avsett att stimulera kvinnliga idrottsutövare oavsett ålder. Utskottet avstyrker yrkandet och hänvisar till att det skulle vara ett avsteg från reglerna vad gäller aktivitetsstödet för ungdomsorganisationerna. Men inte är väl reglerna heliga? Om reglerna kan utnyttjas på ett sådant sätt att de ger goda möjligheter för den grupp i vårt samhälle som utgör dess halva befolkning är väl det positivt. Ett andra skäl för att avstyrka motionsyrkandet är att riksidrottsförbundet nu gör en målmedveten satsning på kvinnoidrotten och att man själv skall komma med nya förslag och åtgärder. Det är till att ta ansvar, vill jag säga. Nog måste väl politikerna också kunna ta ansvar för denna fråga. Den passiva attityd som här visas från utskottets sida är anmärkningsvärd i förhållande till de stolta deklarationer samma partier i utskottet brukar göra i kvinnofrågor. När det nu föreligger förslag, som säkerligen skulle få stor effekt, då sviker man.

Att idrotten hör väl ihop med samhällsfunktionerna i övrigt visar de satsningar som måste göras på idrottsanläggningar, vilka främst skulle gynna bredd-, kvinno- och handikappidrotten. I motionerna 2129 och 1640 krävs statligt stöd för sådana anläggningar. I motionen 1640 hänvisas till en motion från vpk som kräver 100 000 nya jobb på ett år. Där visar man på att satsningar på idrottsanläggningar skulle ge 1 000 arbetstillfällen. Utskottet avstyrker båda dessa motioner och hänvisar till att riksdagen har antagit finansutskottets betänkande om den ekonomiska politiken och att vpk-kravet om 100 000 nya jobb på ett år därmed avslagits. Den andra vpk-motionen, 2129, åker då med i samma andetag. Det är inte någon särskilt seriös behandling. Behovet av fler och bättre idrottsanläggningar är stort. Flera befintliga anläggningar måste byggas om för att kvinnor och handikappade skall kunna använda dem. Utskottets nonchalans är beklaglig.

Regeringens idrottspolitik är, som jag ser den, i ord en bekännelse till

bredd- och motionsidrotten, men i handling ett stöd till den kommersiella elitidrottens villkor.

Utskottet följer samma linje. När vpk föreslår ett särskilt departement för idrotts- och kulturfrågor avstyrker man detta blankt. Det är inte vårt bord, tycks man mena. Inte med ett ord vill man stödja en mer samlad idrotts- och kulturpolitik i detta land. Därmed ställer man också hela bredd- och motionsidrotten på undantag i de politiska instanserna.

Herr talman! Idrotten kan spela en mycket mer positiv roll i samhället, men då måste de kommersiella intressena rensas ut och idrotten få en ny och social roll. En sådan idrottspolitik förordas i motionerna 2129 och 1640, vilka motioner jag yrkar bifall till.

HANS ALSEN (s):

Herr talman! I det föreliggande betänkandet angående stöd till idrotten är anslaget uppdelat i två huvuddelar, dels organisationsstöd, dels anläggningsstöd.

Vad gäller organisationsstödet tillstyrker ett enhälligt utskott regeringens förslag, och det innebär ett anslag till riksidsrottsförbundet på 130 850 000 kr. Jag ser i detta regeringens förslag och utskottets ställningstagande att man tagit intryck av den kritik som socialdemokraterna framförde vid behandlingen av idrottsanslaget förra året. Vi gjorde då bestämda erinringar mot den restriktiva behandling som enligt vår mening riksidsrottsförbundets äskande hade utsatts för. Det är en generösare och mot idrotten riktigare behandling som förslaget har fått i år. Därför har vi från socialdemokratiskt håll kunnat ansluta oss till regeringens förslag. Det är, som sagt, ett enigt utskott som tillstyrker detta förslag. Jag menar till skillnad från Lars-Ove Hagberg att riksdagen, om den följer det här förslaget, väl har klargjort sin medvetenhet om idrottsrörelsens starka sociala och kulturella roll i samhället. Man fullföljer verkligen det beslut som riksdagens ställningstagande till Idrott åt alla innebar. De målsättningar som där skisserades är gradvis under förverkligande, även om vi självfallet i riksdagen och annorstädes aldrig kan komma så långt att vi helt kan tillgodose de oftast berättigade önskemål och krav som föreligger från den samlade idrottsrörelsen. Det är ju tyvärr en politikers uppgift att också kunna säga nej, när man känner att resurserna är begränsade. Och det är de faktiskt, som bekant.

Jag finner inte skäl till att närmare gå in på de olika motionerna. Jag tycker att det i utskottsbetänkandet har lämnats de motiv till utskottets ställningstagande som kan vara motiverade.

Bara några ord med anledning av vad Lars-Ove Hagberg sade i sitt inlägg här. Han lade tyngdpunkten på ett resonemang om de kommersiella inslagen inom svensk idrott. De har också getts stort utrymme i vpk-motionen. Jag vill gärna hålla med om att det finns oroande inslag i idrottsrörelsen i dag, där kommersialismen spelar sin roll. Men jag tycker att det är viktigt att konstatera att idrottsrörelsen själv är djupt medveten om detta förhållande och också har tagit itu med problemen. Det finns ju utredningar – det nämns i utskottsbetänkandet – som har observerat detta. Deras betänkanden är ute på

remiss och kommer att vidarebehandlas av den samlade idrottsrörelsen. Jag finner det inte principiellt viktigt och klokt om riksdagen och politiker skulle ge sig in i idrottens egen behandlings- och beslutsprocess i dessa avseenden. Idrottsrörelsen är en fri och demokratisk folkrörelse, som i sin verksamhet – som jag ser det – väl har dokumenterat sin förmåga att också ta itu med och finna lösningar på de problem som onekligen finns i dessa sammanhang.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till utskottets hemställan vad gäller organisationsstödet. De motioner som föreligger och det resonemang som förs i utskottsbetänkandet kretsar ganska mycket kring frågorna om primära rekreatiomsområden. Olle Eriksson har också utvecklat synpunkter på det ämnet. Jag vill bara peka på att i den socialdemokratiska motionen 2125 med Svante Lundkvist som första namn finns ett yrkande om ytterligare 3,7 milj. kr. till det här anslaget. Detta skall ses i förhållande till regeringens förslag om 1,3 milj. kr. Bakom det socialdemokratiska yrkandet ligger en bestämd önskan att verksamheten på det här området från statsmaktens sida inte får slappna av utan med kraft måste föras vidare. I motionen 2125 förs fram en hel del synpunkter, som bygger under det här resonemanget. Jag skall be att få citera några rader ur motionen:

”De primära områdenas rekreatiomsvärde är i dag utsatt för ett allvarligt hot genom en snabbt expanderande fritidsbebyggelse. Utbyggnaden av enskild fritidsbebyggelse har ökat väsentligt inom de mest attraktiva områdena, dvs. de primära rekreatiomsområdena och de från friluftslivets synpunkt riksintressanta områdena. Utvecklingen går alltså f. n. stick i stäv mot den av riksdagen uttalade sociala målsättningen.”

Det sägs vidare i motionen: ”Många av de mest värdefulla markområdena inom de primära rekreatiomsområdena privatiseras i dag snabbt genom initiativ från privata exploatörers sida när det gäller fritidsbebyggelse. En orsak till detta är att det ekonomiska läget i många kommuner är besvärligt och att kommunernas möjligheter att själva göra erforderliga markförvärv därför är begränsade.”

Detta är alltså det bärande motivet för det anslagsäskande som föreligger i den socialdemokratiska motionen. Utskottsmajoriteten har också tillstyrkt det socialdemokratiska förslaget. Centern har stannat vid ett något lägre belopp, men jag förmodar att vi i kväll kan komma överens i ett riksdagsbeslut, där en majoritet samlar sig kring det högre beloppet. Jag förväntar i varje fall det.

I övrigt anser jag också när det gäller det här avsnittet att utskottets skrivningar med anledning av de föreliggande motionerna är sådana att man klarar ut vad som har legat bakom utskottets ställningstaganden. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan också på den här punkten.

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Hans Alsén är tydligen nöjd med att riksidrottsförbundet får sex miljoner och tycker att allting är frid och fröjd med det. Det är ganska märkligt att höra en socialdemokrat säga så om idrotten som har en så stor

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

social roll.

Jag tycker att det i dag skulle vara viktigt för arbetarrörelsen, som står väldigt nära folkrörelserna, att visa på den väg som utvecklingen inom idrotten i dag håller på att ta. Den innebär inte någon förbättring. Parollen idrott åt alla håller inte på att förverkligas – tvärtom. I dag visar staplarna i diagrammet att utvecklingen går åt motsatt håll.

Samhällets kris försvårar idrotts- och motionsutövandet för många, vilket inte minst är en social och ekonomisk fråga. Det är därför litet förvånande att socialdemokraterna så starkt försvarar dagens idrott och tydligen är stolta över att en politiker kan säga nej till mera medel till idrotten.

I det här sammanhanget spelar pengarna en viss roll för att man framför allt på lägre nivå – men även på högre nivå – skall slippa de kommersiella inslagen. Jag har pekat på ett program för att sanera elitidrotten och motverka uppkomsten av den idrottsadel som i dag håller på att uppstå. Det gäller framför allt de värderingar som i dag finns i elitidrotten och som drabbar ungdomen som växer upp i dag. Här måste det till krafttag. Annars kommer inte idrotten att spela den sociala roll som den skulle kunna göra.

Idolbilderna i dag är förskräckliga. Och efter den uppfostras dagens ungdom. De görs därmed till egoister som alltid skall bli först; förlora kan man tydligen aldrig göra. Det är sådana idoler som finns i dag. Så fort de får en knäpp på näsan kan de inte idrotta här i landet, osv. Det är den bild av sig själv som idolidrottsmannen av i dag visar den svenska ungdomen.

Nej, de kommersiella intressena måste bort. Dessa värderingar gör också att de som inte är så bra, kvinnor och handikappade ställs åt sidan. Det har i högsta grad att göra med anslagen och med att stävja de kommersiella intressena.

Riksidrottsförbundets utredning, som är på remiss, föreslår inga revolutionerande ingrepp mot de kommersiella intressena. Den föreslår inga förbättringar som kan ge elitidrotten en positiv roll. Den har ingen annan bild av elitidrotten i kombination med bredd- och motionsidrotten än den vi har nu. Därför är det viktigt att idrotten får en social funktion, där även kvinnor, handikappade och de som inte är så bra i idrott får sin roll.

HANS ALSÉN (s) kort genmäle:

Herr talman! I mitt anförande sade jag faktiskt att det finns oroande tecken på idrottens område i dag. Men jag sade också att idrottsrörelsen själv och dess många ansvarsfulla ledare är medvetna om detta och är beredda att vidta åtgärder i korrigerande syfte. Det är inte så att jag var stolt över att få säga nej, men jag sade att det är en politikers skyldighet att också kunna säga nej. Vi måste vara medvetna om att det finns ekonomiska gränser på olika områden, och dessa måste gälla också på detta område. Jag menar att vi inom de ekonomiska gränserna ändå har haft möjligheter – liksom blir fallet i och med det beslut som jag förmodar snart kommer att fattas – att ge idrotten en väsentligt utökad ekonomisk resurs.

Det är inte så att idrottsrörelsen i dag inte är medveten om sitt sociala ansvar. Tvärtom vad Lars-Ove Hagberg säger så har antalet idrottande

kvinnor ökat. Också handikappidrotten spelar i dag en betydligt större roll inom den samlade idrotten än någonsin tidigare. Det är viktigt att den utvecklingen fortskrider. Jag är, tydligen till skillnad mot Lars-Ove Hagberg, övertygad om att idrotten själv med sina många ansvarsfulla ledare har förmåga, kraft och vilja att utveckla den samlade idrotten i den riktning som Lars-Ove Hagberg och jag nog är överens om. Man måste ta sitt sociala ansvar och fylla den kulturella roll som idrotten har att fylla i ett demokratiskt samhälle. Men det måste vara idrotten själv som i sin egenskap av en fri och självständig folkrörelse primärt har och tar det ansvaret. Det skall inte vara politiker som dirigerar och sätter upp pekpinnar i det sammanhanget.

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

LARS-OVE HAGBERG (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Då tycker jag att Hans Alsén och jag på ett kraftfullt sätt skall peka på bristerna. Vi får inte släta ut dem. Det är vad jag tycker att Hans Alsén här har gjort.

Hans Alsén säger att rörelsen själv skall klara av problemen. Men jag tror inte att rörelsen själv utan stöd från annat håll klarar det.

I en tid då allt fler ungdomar hamnar i svårigheter skulle idrotten socialt sett kunna spela en mycket större roll. I det läget behövs det ännu fler och större insatser. De ökar inte alls i den utsträckning som behövs. Då kan man inte heller vara förnöjsam.

Min inställning är dessutom den att alla de duktiga ledare som i dag finns inom idrotten inte har några möjligheter att klara av bekymren. De får strida för varje krona och har svårigheter med att få det hela att gå ihop. Därför behöver de ekonomisk hjälp från de politiska instanserna, och de behöver också hjälp när det gäller att bekämpa de kommersiella intressen som i dag läggersneda värderingar på idrotten. Det är sådana frågor som vi bör hjälpa till att lösa, och då räcker det inte med detta betänkande.

HANS ALSÉN (s) kort genmäle:

Herr talman! Idrotten får i dag ett betydande ekonomiskt och moraliskt stöd. Jag tror, Lars-Ove Hagberg, att det bästa stöd en politiker kan ge idrottsrörelsen är att engagera sig. Låt oss göra sällskap och ge idrotten det bästa stöd den kan få, nämligen aktiva ledarinsatser. Det är det som är viktigt i sammanhanget. Visst skulle idrotten väl kunna förvalta några miljoner kronor extra, men jag tror inte de leder till en slutlig lösning på de problem som Lars-Ove Hagberg har pekat på. Det krävs – jag upprepar det för tredje gången – en egen, sancrande styrka hos idrottsrörelsen. Den resursen finns i dag i hög grad hos de många ledarna.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Jag måste återigen fästa uppmärksamheten på talmanskonferensens konsekventa metod när det gäller att göra upp talarlistan så att en seriös behandling i kammaren saboteras och att man dessutom slösar med tid, vilket man påstår att man inte skall göra i nuvarande situation. Jag gör detta med hopp om att talsmanskonferensen någon gång skall fatta vad det handlar

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

om och icke placera mig efter utskottets talesman.

Herr talman! Arbetarpartiet kommunisterna har även till detta riksmöte framställt förslag om väsentligt ökade anslag till idrottsrörelsen liksom till upprustning och nyanskaffning av anläggningar. Vi har gjort detta i klart medvetande om att det råder brister på båda dessa områden. Det fattas tränare i de flesta idrottsgrenar och kommuner i vårt land. Lokalitetserna räcker inte långt för att täcka det behov som idrottsrörelsen har. Resultatet blir tyvärr att breddidrotten, men även flick-, kvinno- och handikappidrotten, får svårigheter att hävda sig när det gäller kampen om utrymme. Motionärerna får ofta stå utanför anläggningarna därför att tävlingsidrotten, av kända skäl som inte är mycket att säga om, med råge har bokat in anläggningarna.

På grund av dessa knappa resurser skapas det också motsättningar mellan bredd- och elitidrott. Och idrottsrörelsen blir ett allt lättare offer för kommersialiseringen. Reklamvärdet får bli kriteriet på idrottens värde och dess utvecklingsmöjligheter. Enda vägen att bryta denna cirkel är att öka såväl statliga som kommunala insatser.

Vi har föreslagit att det gamla principbeslutet om tipsmedel till idrotten skall förverkligas. Beslutet innebar när det fattades att 70 % av tipstjänsts vinster skulle tillfalla idrottsrörelsen. Vårt förslag nu, som vi även lade fram vid förra riksmötet, bygger på att 50 % av vinstmedlen skall överföras till idrotten. I årets betänkande, liksom i föregående års, försöker utskottet göra gällande att stödet till idrotten inte bör stå i beroende av inkomster från tipsmedel. Det betyder underförstått att stödet till idrotten är en så viktig angelägenhet att vinster på spel inte skall få utgöra basen för anslagets storlek. Låt mig då till utskottet och utskottets talesmän säga att vårt lands idrottsungdom och dess ledare under de år som har gått skulle ha tjänat åtskilliga miljoner mer än vad de nu har fått därest vårt förslag om bara en 50-procentig andel hade genomförts.

Än allvarligare är de effekter som de knappa anslagen till idrottsrörelsen leder till. De leder nämligen till att kommersialismen får ökad betydelse och till ett beroende av mängder av olika typer av lotterier, av mer eller mindre trevlig karaktär. Dessa lotterier får ersätta de bidrag som utskottet inte vill anslå och de 50 % av tipsmedlen som utskottet anser att man inte skall bygga upp idrottsanslagen på.

Jag tror att det är dags för ett omtänkande. Och jag är övertygad om att enda sättet att bryta den tilltagande kommersialismen är att stat och kommun anslår pengar i en sådan utsträckning att man icke utlämnar idrottsledare och idrottsungdomar till de frestelser som annars ligger på lur.

Låt mig också konstatera att det i vårt land i dag finns ett ökat intresse för breddidrott. Allt fler människor förstår behovet av fysisk aktivitet, och vårt lands anläggningar är i dag minst sagt högt frekventerade. Det har vi anledning att vara glada åt, men det betyder också att anläggningarna slits ner och att det finns alltför få anläggningar runtom i vårt land. Jag tror att det är väldigt många, både av dem som får plats på anläggningarna och av dem som inte får plats där, som tycker att det är litet underligt att vi brottas med dessa brister samtidigt som mängder av byggnadsarbetare och andra går arbetslösa.

Bristerna skulle i denna situation kunna byggas bort. Men det kräver naturligtvis en ökad satsning.

Låt mig säga några ord om den diskussion som här uppstod mellan Hans Alsén och Lars-Ove Hagberg om hur vi skall kunna förverkliga parollen idrott åt alla. Jag har sagt att den parollen inte kommer att kunna förverkligas så länge idrottsledare tvingas att förlita sig på andra pengar än de som ges från stat och kommun.

Det går lätt att säga att idrotten är en demokratisk folkrörelse som klarar av de här behoven själv. Men, Hans Alsén, vad skall man säga till den klubbledare som upptäcker att pengarna man har fått in inte räcker till att köpa tröjor, inte räcker till att köpa fotbollsskor åt spelarna, inte räcker till skridskor eller klubbor? Klubbledaren vet dessutom att ekonomin i familjerna som ungdomarna kommer ifrån inte är den allra bästa eller, för att göra det ännu svårare, att de ekonomiska möjligheterna inte är lika för alla.

För en kanske det inte skulle vara något större problem att gå hem och hämta pengar till att köpa dräkten som det är fråga om, medan det för en annan är helt annorlunda. Men vi vill ju leva upp till demokratiska värderingar och ett demokratiskt betraktelsesätt i klubbarna och skapa ungefär likartade betingelser. Vad händer då?

Jo, då händer det att vi så att säga tvingar ut den ungdomsledare som vi så väl behöver för att ta hand om ungdomarna – både när det gäller att fostra dem till goda idrottsmän och när det gäller att fostra dem till goda samhällsmedborgare. Han får anslå en del av sin knappa tid till att sätta sig och vara bingoföreståndare på någon tillställning där pensionärer skall spela bort surt förvärvade slantar för att idrottsledaren nästa dag skall kunna gå ut och ägna sig åt idrott igen.

På det sättet förverkligas inte principen om idrott åt alla. Det är orättvist att tala om att idrottsledarna skall leva upp till den demokratiska folkrörelsens ideal och principer när vi beskär deras ekonomiska möjligheter. Att i det sammanhanget tala om att man inte skall komma med pekpinnar åt idrotten är verkligen den obotfärdiges förhinder.

BERTIL DAHLÉN (fp):

Herr talman! I min motion 897 har jag hemställt om statsbidrag till plastbeläggning av skidbacke vid Riksskidstadion i Falun. Det gäller den s. k. 70-metersbacken. I Sverige finns inte plastbeläggning i någon större skidbacke, vilket innebär att de svenska backhopparna under senare år fått allt svårare att kunna konkurrera med hoppare från kontinenten, där det finns många plastbelagda backar i många länder.

I Falun finns förutom två stora hoppbackar även en mycket god backtränare. Vid Kungl. Dalregementets idrottspluton gör f. n. ett tiotal av landets bästa backhoppare sin värnplikt och har möjlighet att under vintern på fritid träna i backarna. Även ute i landet i övrigt finns goda förmågor. Vid Svenska skidspelet i februari i år hoppade sålunda en 15-årig Boråspojke 80 meter i den backe som omnämnts i motionen samt 104 meter i den större backen. En ny backhoppargeneration är på väg! För att förbättra tränings-

möjligheterna för denna är det önskvärt att 70-metersbacken i Falun beläggs med plast.

Kulturutskottet framhåller i betänkandet att det i första hand ankommer på Riksidrottsförbundet att prioritera insatser för förbättringar av riksanläggningar och göra de framställningar till regeringen som förbundets överväganden ger anledning till. Eftersom någon framställning i ärendet ännu inte gjorts till regeringen avstyrker utskottet motionen.

Herr talman! Med den motivering som framförts av utskottet har jag givetvis för dagen inget särskilt yrkande. Jag har emellertid genom att väcka denna motion fått lära mig gången i ett ärende som detta:

1. Svenska skidförbundets backhoppningskommitté bör göra framställning hos Svenska skidförbundet om medel för plastbeläggning av backe.
2. Svenska skidförbundet bör göra samma framställning hos Riksidrottsförbundet.
3. Riksidrottsförbundet bör göra samma framställning till regeringen.
4. Först efter nämnda tre framställningar bör en riksdagsledamot väcka en motion i frågan.

Som jag nämnde har jag fått lära mig hur en fråga som gäller förbättringar av idrottens riksanläggningar skall handläggas. Jag är tacksam för detta och ber att få återkomma under riksmötets allmänna motionstid år 1980.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Låt mig till Hans Alsén, som uppmanade Lars-Ove Hagberg att tillsammans med honom gå ut och göra en insats i idrottsrörelsen, rikta en fråga, eftersom Hans Alsén inte ansåg sig ha anledning att ta upp de frågor som jag tidigare ställde. Mot bakgrund av den skrivning som tyder på att man anser att idrotten är alltför viktig för att göras beroende av Tipsjänsmedel undrar jag om det är obekant för Hans Alsén att resultatet i stället blir smålotterier – mer eller mindre kriminella – eller bingoverksamhet. Är det med tanke på detta inte litet förmätet att säga att man inte vill "hänga upp" anslaget till idrotten på tipsmedel? Finns det rim och reson i den typen av argumentation?

Jag ber vidare, herr talman, att få yrka bifall till vår motion 1648, vilket jag inte gjorde i mitt föregående inlägg.

HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Jag fann inte anledning att gå in i polemik med Rolf Hagel, eftersom hans synpunkter sammanföll med Lars-Ove Hagbergs och jag hade ett meningsutbyte med honom. Jag hänvisar alltså till vårt samtal i den frågan.

Jag ställer mig vidare tveksam till beteckningen "kriminella lotterier", eftersom jag inte känner närmare till den typen av lotterier. Men jag tror att vi, även om statsbidraget väsentligt skulle höjas, kommer att få möta lotteriverksamhet ute bland ideella organisationer av olika slag. Det gäller inom svenska folkrörelser över huvud taget, och bakom den typen av insatser ligger en ambition att ytterligare förbättra sina resurser. Var och en av oss kommer

nog att få tillfälle att ta ställning till sådan verksamhet ute i lokala sammanhang.

Men vad vi nu diskuterar är anslaget till den centrala ledningen av idrotten, dvs. till riksidrottsförbundet och dess specialförbund. En hel del av de frågor som både Lars-Ove Hagberg och Rolf Hagel har diskuterat ligger på klubbplanet, och sådana skall ju inte handläggas här i riksdagen i samband med anslaget till Riksidrottsförbundet.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Hans Alsén måste ha gjort sig skyldig till ett missförstånd. Jag har i en del av mitt inlägg diskuterat Tipstjänstmedlens användning, som såvitt jag vet inte tas upp i vpk:s motion och som inte heller Lars-Ove Hagberg har sagt ett ord om. Det var egentligen den frågan jag ville diskutera. Eftersom det finns en skrivning om detta i utskottets betänkande, måste ni känna till vad det gäller.

Om Hans Alsén vidare är aktiv inom idrottsrörelsen, tror jag inte att det kan vara särskilt svårt för Hans Alsén att komma underfund med vad jag menade när jag talade om den flora av lotterier som förekommer. Om det skulle vara så, betvivlar jag att han har praktisk erfarenhet på området.

Låt mig sedan säga några ord också med anledning av det som Hans Alsén framhöll om att vi rör oss på klubbnivå. Vad blir resultatet av alltför klena anslag till förbunden och till distriktsorganisationerna? Jo, självfallet i sista hand att klubbarna får dras med problem. Det trodde jag stod helt klart för alla ledamöter av kammaren.

HANS ALSÉN (s):

Herr talman! Det förutsätts ju att anslagen till klubbar och till den lokala idrottsverksamheten kommer från kommunerna. Den anslagsfördelningen har vi väl såvitt jag förstått i stort sett varit överens om i vårt land.

I vad sedan gäller Tipstjänst kan jag hänvisa till vad utskottet skrivit både denna gång och vid tidigare tillfällen. Om vi i utskottet hyser en principiell uppfattning, måste Rolf Hagel förstå att vi inte ändrar den därför att han gör ett inlägg i kammaren.

ROLF HAGEL (apk):

Herr talman! Det var i och för sig inte mitt inlägg i kammaren som jag syftade på. Det har faktiskt väckts en motion, som jag trodde att utskottets talesman var intresserad av att kommentera. Även om ni tidigare givit uttryck för en uppfattning om Tipstjänstmedlen, hade det väl inte varit ur vägen att också i detta sammanhang ge en deklaration om detta.

Låt mig sedan återknyta till vad som händer på klubbnivå resp. på förbunds nivå! Sanningen är ändå den, och det vet var och en som sysslat litet med idrott, att när förbunden saknar resurser faller kostnaderna på den enskilda klubben eller på distriktet. Vem får stå för utbildning av idrottsledare och för att en lovande flicka eller pojke skall få åka på ett träningsläger, om inte förbundet har pengar? Självfallet får klubben göra det, och medlen härför

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

får då tas in genom bingoverksamhet, eftersom det enligt Hans Alsén är bättre än att det anslås medel från Tiptjänsts verksamhet.

Överläggningen var härmed slutad.

Punkten 1

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av Tore Nilsson och Ingrid Diesen, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Ingrid Diesen begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 1 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran bifallit reservationen nr 1 av Tore Nilsson och Ingrid Diesen.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Nilsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	239
Nej	–	51
Avstår	–	8

M o m. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 1 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammaran bifallit motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja	–	285
Nej	–	13

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del samt 3:o) motionen nr 1648 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Lars-Ove Hagberg begärde votering upptogs för bestämmande av kontrapositionen ånyo de båda återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Rolf Hagel begärt votering beträffande kontrapositionen, upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaran till kontraposition i huvudvoteringen angående kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 1 mom. 3 antar motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran till kontraposition i nämnda votering antagit motionen nr 1648 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 13
Nej - 4
Avstår - 280

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition uppläst och godkänd:

Den som vill att kammaran bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 1 mom. 3 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaran bifallit motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarans ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 286
Nej - 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller kulturutskottets hemställan i betänkan-
det nr 22 punkten 1 mom. 4 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarken bifallit motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i
motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde
rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröst-
ning gav följande resultat:

Ja – 284

Nej – 13

M o m. 5

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr
1648 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den
förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan Rolf Hagel
begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller kulturutskottets hemställan i betänkan-
det nr 22 punkten 1 mom. 5 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarken bifallit motionen nr 1648 av Rolf Hagel och Alf
Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen.

Punkten 2

M o m. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen
nr 1640 av Lars Werner m. fl., och förklarades den förra propositionen vara
med övervägande ja besvarad. Sedan Lars-Ove Hagberg begärt votering
upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarken bifaller kulturutskottets hemställan i betänkan-
det nr 22 punkten 2 mom. 1 röstar ja,

den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammarken bifallit motionen nr 1640 av Lars Werner m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkens
ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Lars-Ove Hagberg begärde röst-

räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 286

Nej – 13

Nr 115

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

M o m . 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 2129 av Lars Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad.

M o m . 3

Utskottets hemställan bifölls.

M o m . 4

Propositioner gavs på bifall till 1:o) utskottets hemställan, 2:o) reservationen nr 2 av Tore Nilsson m. fl., 3:o) reservationen nr 3 av Olle Eriksson m. fl. samt 4:o) motionen nr 1648 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del, och förklarades den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Då Ingegärd Fränkel begärde votering upptogs för bestämmande av kontraposition i huvudvoteringen de återstående propositionerna, av vilka den under 2:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Sedan Olle Eriksson begärt votering upptogs för bestämmande av kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen ånyo propositionerna under 3:o) och 4:o), av vilka den under 3:o) angivna förklarades ha flertalets mening för sig. Rolf Hagel begärde emellertid votering, varför följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den som vill att kammaren till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 2 mom. 4 antar reservationen nr 3 av Olle Eriksson m. fl. röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren till kontraposition i förstnämnda votering antagit motionen nr 1648 av Rolf Hagel och Alf Lövenborg i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Rolf Hagel begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 75

Nej – 9

Avstår – 213

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för voteringen om kontraposition i huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Onsdagen den
28 mars 1979

Stöd till idrotten

Den som vill att kammararen till kontraposition i huvudvoteringen angående kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 2 mom. 4 antar reservationen nr 2 av Tore Nilsson m. fl. röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammararen till kontraposition i nämnda votering antagit reservationen nr 3 av Olle Eriksson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammararens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Tore Nilsson begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 82
Nej - 77
Avstår - 140

I enlighet härmed blev följande voteringsproposition för huvudvoteringen uppläst och godkänd:

Den som vill att kammararen bifaller kulturutskottets hemställan i betänkandet nr 22 punkten 2 mom. 4 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammararen bifallit reservationen nr 2 av Tore Nilsson m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammararens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då Ingegärd Frænkell begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 148
Nej - 87
Avstår - 64

M o m . 5-8

Kammararen biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 6 På förslag av talmannen beslöts att kammararens förhandlingar skulle fortsättas vid morgondagens sammanträde.

§ 7 Talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle arbetsmarknadsutskottets betänkanden nr 22 och 28 uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 8 Kammararen åtskildes kl. 23.39.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert